

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня бакалавр

на тему:

“Облік, аналіз і аудит грошового обігу підприємства”

Виконав: студент 4 курсу, групи ОО-41

Спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Іванків Володимир Тарасович

Керівник: к.е.н., доц. Савків І.С

Рецензент: д.е.н., доц. Шеленко Д.І

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Факультет Економічний
Кафедра обліку і оподаткування
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 071 «Обліку і оподаткування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали)

“12” жовтня 2020 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Іванківа Володимира Тарасовича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи «Облік, аналіз і аудит грошового обігу підприємства»

Керівник роботи _____ к.е.н., доцент Савків Уляна Степанівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Перелік питань, які потрібно розробити: розкрити теоретичну сутність грошового обороту; охарактеризувати фінансові інструменти, що обслуговують грошовий оборот підприємства; виділити дискусійні аспекти в межах обліково-аналітичного забезпечення управління грошовим оборотом підприємства; охарактеризувати особливості обліку готівкових та безготівкових розрахунків та їх документування; дослідити особливості відображення у фінансовій звітності грошового обороту підприємства; запропонувати шляхи удосконалення обліку грошового обороту; проаналізувати грошовий оборот підприємства; дослідити особливості та методику проведення аудиту грошового обороту на підприємстві; запропонувати шляхи удосконалення управління грошовим оборотом на підприємстві.

Дата видачі завдання 13.10.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Теоретичні аспекти визначення грошового обороту підприємства як економічної категорії	19.02.2021 р.	Виконано
2	Розділ 2. Особливості обліку грошового обороту на підприємстві та шляхи його удосконалення за даними ТОВ «Фармагейт Україна»	16.03.2021 р.	Виконано
3	Розділ 3. Організація аналізу та аудиту грошового обороту за даними ТОВ «Фармагейт Україна»	16.04.2021 р.	Виконано

Студент _____ Іванків Володимир Тарасович

Керівник роботи

Савків У.С.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

Наукового керівника, к.е.н., доцента Савків У.С.

на дипломну роботу бакалавра групи ОО-41

Іванківа В.Т.

на тему:

«Облік, аналіз і аудит грошового обігу підприємства»

Грошові кошти відіграють важливу роль у формуванні фінансової стабільності господарюючого суб'єкта. Підприємства здійснюють значні обсяги розрахунків у готівковій та безготівковій формах. Постійний аналіз та контроль грошового обігу є запорукою ефективної фінансової діяльності підприємства. Налагоджений облік та контроль грошового обороту призведе до прийняття ефективних управлінських рішень.

В роботі розкрито теоретичну сутність грошового обороту; охарактеризовано фінансові інструменти, що обслуговують грошовий оборот підприємства; визначено особливості обліку готівкових та безготівкових розрахунків та їх документування; досліджено особливості відображення у фінансовій звітності грошового обороту підприємства проаналізовано грошовий оборот підприємства; розглянуто методику проведення аудиту грошового обороту на підприємстві; запропоновано шляхи удосконалення управління грошовим оборотом на підприємстві.

Суттєвих недоліків робота не містить.

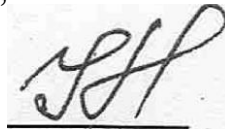
Загальний висновок: дипломна робота Іванків В.Т. на тему: “Облік, аналіз і аудит грошового обігу підприємства” виконана відповідно до вимог кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.

Робота може бути допущена до захисту, а її автор заслуговує на позитивну оцінку та присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 – “Облік і оподаткування”.

Науковий керівник:
к.е.н., доцент,
кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ “Прикарпатський національний

університет ім. В. Стефаника”
Савків У.С. “20” травня 2021 р.

“20” травня 2021 р.

**РЕЦЕНЗІЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ**

студента групи ОО - 41

Іванківа В. Т.

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

на тему:

«Облік, аналіз і аудит грошового обігу підприємства»

Актуальність теми. Неефективне управління грошовими коштами підвищує ризик неплатоспроможності підприємства та ймовірність банкрутства. Удосконалення методики та організації обліку, аналізу й аудиту грошових коштів підприємств має сприяти інформаційному забезпеченню процесу прийняття керівництвом ефективних та своєчасних управлінських рішень. Належна організація обліку грошових коштів підприємства запорука успішного господарювання.

Основною метою роботи є розробка пропозицій щодо удосконалення аналітичного і синтетичного обліку грошового обороту, звітності, уточнення методів аналізу і аудиту грошових потоків.

Об'єктом дослідження є особливості формування, обліку, аналізу і аудиту грошового обороту на прикладі підприємства ТОВ «Фармагейт Україна».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних і практичних положень обліку, аналізу і аудиту руху грошового обороту на підприємстві.

Самостійні розробки і пропозиції автора. Дипломна робота є самостійним дослідження автора з обраної тематики. Слід відзначити належне оформлення дипломної роботи, послідовність та логічність викладення матеріалу; використання рисунків та таблиць, що полегшує сприйняття матеріалу, посилює його доказовість.

Загальний висновок: дипломна робота Іванківа В.Т. на тему: «Облік, аналіз і аудит грошового обігу підприємства» є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, має наукову і практичну цінність, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 – «Облік і оподаткування».

Рецензент:

д.е.н., доцент,

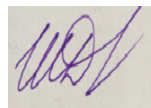
професор кафедри теоретичної та

прикладної економіки

ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет ім. В. Стефаника»

“19” травня 2021 р.

Шеленко Д.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ.....	7
1.1 Грошовий оборот підприємства як економічна категорія.....	7
1.2 Фінансові інструменти, що обслуговують грошовий оборот підприємства..	14
1.3 Дискусійні аспекти в межах обліково-аналітичного забезпечення управління грошовим оборотом підприємства.....	18
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗА ДАНИМИ ТОВ «ФАРМАГЕЙТ УКРАЇНА».....	23
2.1 Облік готівкових та безготівкових розрахунків та їх документування.....	23
2.2 Відображення у фінансовій звітності грошового обороту підприємства.....	41
2.3 Шляхи удосконалення обліку грошового обороту.....	46
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ ЗА ДАНИМИ ТОВ «ФАРМАГЕЙТ УКРАЇНА».....	49
3.1 Аналіз грошового обороту підприємства.....	49
3.2 Особливості та методика проведення аудиту грошового обороту на підприємстві.....	53
3.3 Шляхи удосконалення управління грошовим оборотом на підприємстві.....	57
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан розвитку української економіки характеризується такими негативними рисами, як платіжна криза, погіршення платоспроможності компаній, великий обсяг боргу підприємств перед партнерами, державою та робочою силою підприємств.

В умовах функціонування ринкової економіки роль грошей значно зростає. Оскільки жодна ринкова економіка не може функціонувати без надійного грошового потоку, а також ефективного використання грошей. Адже гроші – це основа будь-якого підприємства, організації чи компанії. Саме чітко і правильно визначені бухгалтерський облік та контроль руху грошових потоків на підприємстві можуть забезпечити керівництво точними даними для аналізу діяльності, що в свою чергу призведе до прийняття ефективних управлінських рішень.

Дослідженням питань обліку, аналізу та аудиту грошового обороту підприємства займається ряд вітчизняних вчених економістів, серед яких Бутинець Ф.Ф., Білуха М.Т., Голов С.Ф., Давидов Г.М., Дерій В.А., Задорожний З.В., Івасів Б. С., Крупка Я.Д., Луців Б. Л., Міщенко В. І., Пушкар М.С., Рудницький В.С, Савлук М. І., Сопко В.В. Чумаченко М.Г. та інші.

Крім того, існує низка дискусійних питань, які потребують подальших досліджень та розробок. Удосконалення теорії та практики бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту оборотних коштів підприємства в сучасних умовах праці стає нагальною потребою для підприємств і визначає важливість теми дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є особливості формування, обліку, аналізу та аудиту грошових потоків на прикладі підприємства ТОВ «Фармагейт Україна».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних положень щодо обліку, аналізу та аудиту грошових потоків на підприємстві.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є розробка пропозицій щодо вдосконалення аналітичного та синтетичного обліку грошових потоків, підготовка звітів та вдосконалення методів аналізу і аудиту грошових потоків.

Для досягнення цієї мети, що визначає зміст дослідження, необхідно вирішити наступні основні завдання:

- 1) розкрити теоретичну сутність грошового обороту;
- 2) охарактеризувати фінансові інструменти, що обслуговують грошовий оборот підприємства;
- 3) проаналізувати дискусійні аспекти в межах обліково-аналітичного забезпечення управління грошовим оборотом підприємства;
- 4) охарактеризувати особливості обліку готівкових та безготівкових розрахунків та їх документування;
- 5) дослідити особливості відображення у фінансовій звітності грошового обороту підприємства;
- 6) запропонувати шляхи удосконалення обліку грошового обороту;
- 7) проаналізувати грошовий оборот підприємства;
- 8) дослідити особливості та методику проведення аудиту грошового обороту на підприємстві;
- 9) запропонувати шляхи удосконалення управління грошовим оборотом на підприємстві.

Стан наукової розробки. Готівкові кошти є найбільш ліквідним активом компанії, і тому викликають дедалі більший інтерес для контролюючих органів. Успішне ведення бізнесу суб'єктами господарювання залежить від належного регулювання обліку цих високоліквідних активів. Дослідженню питань обліку, аналізу й аудиту грошового обороту присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, зокрема М. Т. Білухи, І. О. Бланка, Ф. Ф. Бутинця, Є. В. Мниха, Л. В. Нападовської, Ю. І. Осадчого, П. Г. Пономаренка, В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка та ін. Проте нестабільна правова база грошового обігу в Україні потребує подальшого поглибленого наукового вирішення питань

управління грошовими коштами, підвищення інформативності цього процесу через належно організовані облік, аналіз та аудит.

Методи дослідження. У дослідженні використовувались діалектичний, методологічний та історичний підходи для вивчення теоретичних та методологічних основ обліку та аудиту грошових потоків на підприємстві.

Для вирішення завдань дослідження використовувались загальнонаукові методи: екстраполяція, дедукція, аналіз, синтез – при вивченні поточної ситуації та перспектив розвитку грошового обігу в Україні; абстракція – для того, щоб формувати узагальнені висновки на основі систематичного, теоретичного та практичного аналізу та огляду особливостей формування грошових потоків на підприємстві; гістограма – для візуального подання результатів пошуку; порівняльні оцінки – у розкритті сутності показників грошових потоків підприємства та їх організації, а також статистичних, економічних та селективних методів.

В ході дослідження були задіяні законодавчі та нормативні акти, що регулюють бухгалтерський облік, методичні та навчальні матеріали щодо формування та аналізу показників звітності, роботи вітчизняних та зарубіжних економістів з теорії та практики бухгалтерського обліку, фактичні дані підприємств та матеріали особистих спостережень.

Практичне значення одержаних результатів. Результати, отримані під час дослідження та представлені на захист:

- проаналізовано теоретичні питання, пов’язані з формуванням та розподілом грошового потоку діяльності в системі бухгалтерського обліку підприємства;

- представлено пропозиції щодо вдосконалення методів обліку грошових коштів відповідно до положень існуючої законодавчої бази бухгалтерського обліку, що зменшує суперечливі позиції між оподаткуванням та бухгалтерським обліком у відображенні реалій фінансово-господарської діяльності підприємств;

- надано загальну структурно-логічну програму аудиту оборотності коштів відповідно до сучасних бухгалтерських та аудиторських положень та стандартів,

що підвищують ефективність проведення якісного аналізу фінансових результатів підприємства.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг дипломної роботи 68 сторінка друкованого тексту. Робота містить 10 рисунків, 4 таблиці. Список використаних джерел складається з 45 найменувань поданих на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

1.1 Грошовий оборот підприємства як економічна категорія

Грошові відносини в суспільстві є найважливішою складовою економічної системи. Основою будь-яких грошових відносин є гроші, які обслуговують процес створення, розподілу, перерозподілу та споживання суспільного продукту.

Структуру грошового обороту досліджували такі українські економісти, як Б. С. Івасів [22], Б. Л. Луців [23], В. І. Міщенко [18], М. І. Савлук [21] та інші. Однак поняття грошового обороту, платіжного обороту і грошового обігу досі однозначно не визначено.

Грошовий обіг може набувати форми готівкової і безготівкової, яка складається з розподілу та перерозподілу коштів у процесі здійснення товарно-грошових відносин (купівлі-продажу товарів або надання послуг, або виконання інших зобов'язань у готівковій або безготівковій формі [21, с. 22].

В. Д. Лагутін вважає, що «Грошовий оборот – це сукупність усіх готівкових розрахунків, що відбуваються в національній економіці» [47, с. 20].

Ці визначення є кількісними і відображають величину грошового обороту. Автори книги «Гроші та кредит» під редакцією професора М. І. Савлука описують грошовий обіг як постійний процес. На їхню думку, процес суспільного відтворення є безперервним, а отже рух грошей, що його обслуговують – безперервний. Цей процес безперервного руху грошей серед суб'єктів економічних відносин у суспільному відтворенні є грошовим обігом.

Такий підхід підтримав автор підручника «Гроші та кредит», професор Б. С. Івасів [15, с. 54].

В.І. Міщенко вважає, що грошовий оборот – це рух коштів, який не переривається у сфері виконання ними основної своєї функції – засобу обігу та

платежу [3, с. 727].

Грошовий обіг на макро рівні представляє собою сукупний грошовий оборот, що відбувається в процесі обігу суспільного капіталу у всіх стадіях відтворення: від виробництва до споживання. Гроші в процесі грошового обороту.

Такий підхід підтримали Б. С. Івасів [15], О. І. Лаврушин [22], Б. Л. Луців [19], М. І. Савлук [17; 18] та ін.

Грошовий обіг на мікро рівні включає в себе обіг індивідуального капіталу.

Саме у цьому випадку гроші представляють собою функціональну форму капіталу, є складовою багатства, яким володіє кожний індивід.

Суб'єктами грошового обігу є юридичні та фізичні особи, які беруть участь у всіх стадіях розширеного відтворення – у виробництві, розподілі, обміні та споживанні ВВП. Сюди входять компанії з усіх секторів економіки, державні установи, комерційні та банківські установи, інші спеціалізовані фінансові установи та населення, тобто всі особи, що підлягають грошовому обігу, отримують і витрачають гроші.

М.І. Савлук зазначає, що грошовий обіг можна представити просто як безперервний процес переміщення грошей у функції засобів обігу та платежів серед окремих його суб'єктів [21, с. 59].

У підручнику «Гроші. Кредит. Банки» за ред. Є. Ф. Жукова: «Грошовий оборот – це рух грошей при виконанні своїх функцій у грошовій і немонетарній формах, що обслуговує продаж товарів, а також платежі та нетоварні платежі в економіці» [23, с. 32].

У нашому розумінні оборот грошей має більш широке значення. Вона включає не лише сукупність різноманітних грошових потоків серед суб'єктів грошових відносин за певний період, тобто частину грошей, що виконує оборотно-платіжні функції, але і всю сукупність грошової маси, включаючи ту частину, яка виконує функція заощадження, але може бути використана як платіжний засіб у майбутньому. Цей грошовий обіг має характер замкнутої та збалансованої підсистеми в системі грошових відносин, незалежно від форми грошей та шляхів їх руху.

Таким чином, враховуючи всі визначення науковців та їх наукові розробки, можна сформулювати власне визначення грошового обороту.

Грошовий оборот – це мікро та макроекономічна система, яка забезпечує кругообіг грошей між суб'єктами, які приймають участь у певних грошових відносинах.

Кожна частина грошового обігу обслуговує свою сферу ринкових відносин, і гроші вільно переміщуються з однієї частини грошового обігу в іншу, що дозволяє швидко перевести їх з однієї сфери ринкових відносин в іншу відповідно до потреб, що впливають із закону попиту і пропозиції.

Грошовий обіг створює нові гроші, які відповідають потребам усіх сфер ринкових відносин.

Грошовий потік підприємства – це рух грошових ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства, пов'язаний з надходженням виручки від реалізації товарів, робіт та послуг, фінансуванням поточної та інвестиційної діяльності, а також готівкові та безготівкові платежі за різними зобов'язаннями.

Виходячи з сутності грошового обігу, існують дві специфічні функції грошового обігу підприємства:

1) Посередництво щодо руху вартості соціального капіталу. Ця функція характеризується тим, що на кожному етапі руху капіталу існують грошові відносини, пов'язані зі зміною власності, з грошовим вкладенням в оборотних коштах, з формуванням і розподілом прибутку та сукупного доходу підприємства.

2) Активізація господарської діяльності суб'єктів господарювання. Суть цієї функції виявляється в тому, що в сучасних економічних умовах, тобто глобалізації економіки та посиленні конкуренції, брак коштів спонукає компанії зменшувати свій оборот, шукати додаткові можливості для залучення грошей і їх надлишок – інвестувати в бізнес, включаючи фінансові можливості інших учасників ринку.

Форма вираження грошового обігу на підприємстві виявляється в обороті безготівкових та грошових фондів, які є завданнями макро- та мікроекономічної організації та управління.

Одним з основних завдань на мікрорівні є скорочення тривалості циклу грошових потоків. Основою тривалості єдиного грошового потоку є тривалість виробничого циклу. Вона може сильно відрізнятись залежно від промислової приналежності підприємства: для торгівлі тривалість одного обороту може становити тижні, для промисловості місяці, а для сільського господарства рік і більше.

На рівні підприємства суб'єктом управління грошовими коштами є фінансовий менеджер, який повинен проаналізувати поточні умови руху грошових потоків компанії, визначити резерви для прискорення обороту коштів на всіх етапах циклу.

Сучасне управління фінансовими ресурсами базується на правилах, стандартах та обмеженнях, а також на автоматизованій системі бухгалтерського обліку, отриманні та обробці фінансово-економічної інформації та фінансовому аналізі.

Результатом цього процесу є рішення про поліпшення обігу коштів та вивільнення (абсолютне та відносне) на цій основі грошових та матеріальних ресурсів від господарської діяльності підприємства.

Грошовий обіг займає особливе місце в процесі продажу. При виробництві товарів виробник певного товару, призначеного для споживання іншим суб'єктом господарювання, може досягти споживача та надати виробнику право мати власності на товар лише після оплати за нього.

Ринкові відносини характеризуються вільним рухом товарів, послуг, капіталу та ресурсів. Цей момент необхідно враховувати при розгляді руху та обороту товарного виробництва.

Грошовий обіг пов'язаний з обміном товарів і послуг, тобто оплатою товарів і переказом грошей від покупця до продавця. У загальній грошовій масі розрізняють активні гроші, які зараз беруть участь у грошовому обігу, та пасивні гроші (гроші, що знаходяться на рахунках суб'єктів господарювання, державних установ, державних фондів та інших фондів накопичення та зберігання), які є лише потенційними платіжними засобами. Таким чином, грошова маса завжди

буде меншою за загальну суму грошей у сумі накопичення та зберігання грошей. Останній постійно проводить активний грошовий оборот.

У процесі розвитку товарного грошового обігу існують різні «представники» грошей, що виконують певні функції.

Функцією платіжного засобу наділено вексель (цінний папір, що свідчить про борг для фізичної особи, яка має зобов'язання сплатити зазначену суму протягом певного періоду часу), паперова купюра (банківський вексель), чек (письмове замовлення для випуску грошей) та інше. У грошовому обороті використовуються різні форми грошей: готівкові та безготівкові, чеки, векселі, кредитні гроші, банкноти та електронні гроші. Але як би не розвивалася система грошового обігу в Україні, найближчим часом повністю відмовитись від готівки не вдасться. Управління грошовими потоками стає все складнішим, і банки не встигають накопичити величезну суму грошей.

Інструкції, що регулюють правила поводження з готівкою, зосереджені на ручній технології. Гроші стали ознакою якості економіки країни, а також економічної стабільності.

Розрахунки готівкою можуть бути готівкою або в безготівковій формі. Зазвичай віддають перевагу безготівковому розрахунку. Це пов'язано з тим, що використання безготівкових розрахунків приносить значну економію витрат на їх здійснення. Банкнотні установи заохочують широке використання безготівкових розрахунків – не тільки з точки зору економічних витрат, але й з точки зору вивчення, регулювання та контролю грошового обігу.

Існує ряд готівкових та безготівкових розрахунків. Метод готівкової оплати використовується для державних послуг – виплати заробітної плати, заохочень, дивідендів, пенсій, грошових виплат. Отримуючи грошові доходи, населення витрачає їх на придбання товарів та продуктів харчування, оплату послуг та інші платежі.

Безготівкові платежі – це платежі, що здійснюються через банківські рахунки, коли гроші списуються з рахунку платника та перераховуються на рахунок одержувача [43].

Між готівковими та безготівковими способами оплати існує тісний взаємозв'язок. Так, отримуючи дохід за продукцію, що продається в безготівковій формі, підприємство в установленому порядку в банківській установі має отримувати гроші для виплати заробітної плати, покривати різні витрати на сімейні потреби. При цьому гроші, отримані в безготівковій формі, можуть бути отримані в банку готівкою.

Підприємства можуть використовувати готівку, отриману у вигляді виручки від реалізації продукції та інших грошових надходжень, не лише для задоволення економічних потреб, а й для виплати заробітної плати та дивідендів (доходів). Крім того, для виплат, пов'язаних із заробітною платою та дивідендами, компанії можуть використовувати готівку, отриману від банків. У той же час компанії повинні забезпечувати регулярну та повну сплату податків, зборів та обов'язкових платежів до бюджету та державних фондів відповідно до чинного законодавства.

Компанії також можуть здійснювати платежі до бюджету та державних цільових фондів готівкою. Але якщо у компанії є заборгованість із сплати податків, то платежі між покупцем та постачальником продукції повинні здійснюватися лише готівкою.

Безготівкові платежі слід розглядати як комплексну систему, що включає:

- класифікацію рахунків;
- організацію рахунків;
- бланки відповідних документів;
- взаємовідносини платників з банками;

Необхідно виділити у класифікації безготівкових розрахунків:

- розрахунки за товарними операціями;
- розрахунки за нетоварними операціями

Найбільший за обсягом грошовий обіг – за обіг розрахунків за товарними операціями, адже саме вони представляють собою основну рушійну силу фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Розрахунки за нетоварними операціями пов'язані з фінансовими

операціями: кредитна система, бюджети різних рівнів, сплата фінансових штрафів. Такі розрахунки проводяться на підприємстві ТОВ «Фармагейт Україна» після реалізації продукції, тобто результатів продажів підприємства.

Таким чином, оскільки обіг грошей відповідно до існуючих уявлень про його суть – це динамічна та узагальнена категорія, яка є основою управління, без якої робота підприємства неможлива.

Грошовий обіг – процес, пов'язаний з постійним рухом коштів під час здійснення різних видів діяльності протягом життєвого циклу підприємства, що визначає поточний стан платоспроможності підприємства, фінансову стійкість та ділову активність.

Взаємозв'язок між сумою готівки та станом руху грошових коштів підприємства наведено на рис. 1.1.

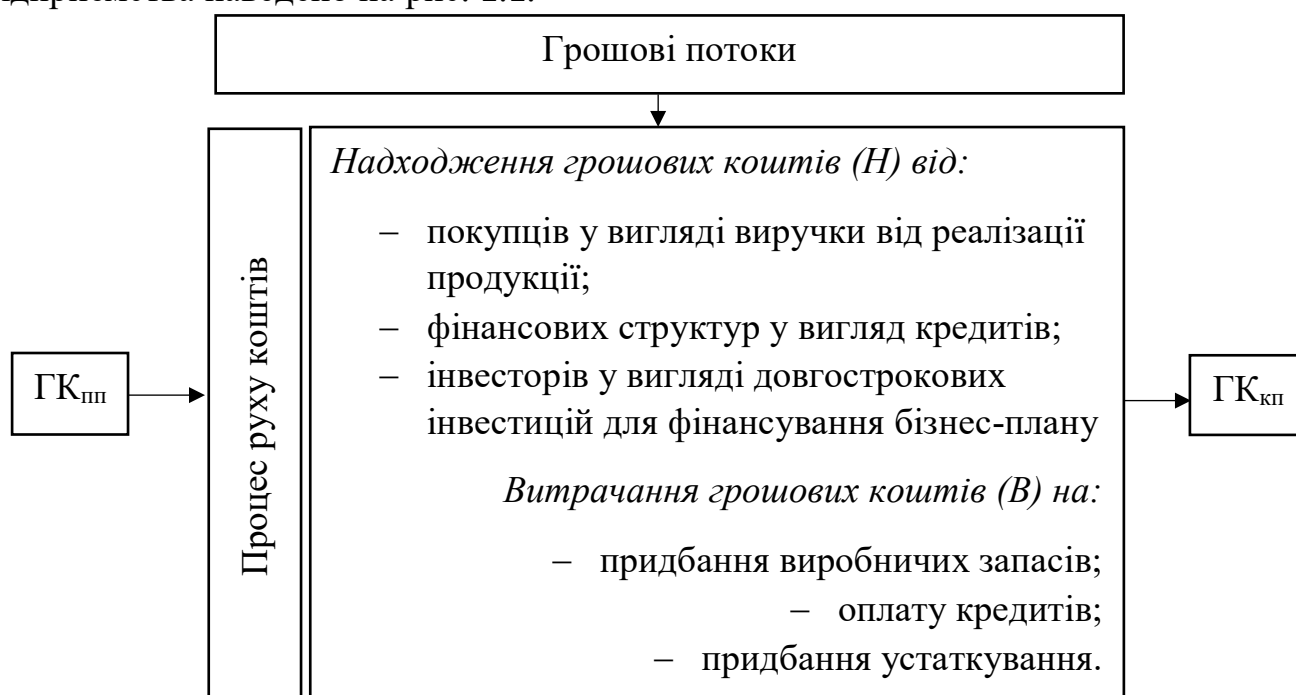

Рис. 1.1. Взаємозв'язок грошових коштів і грошових потоків підприємства

На рис. 1.1 показано основні вхідні та вихідні грошові потоки, що відбуваються у більшості організацій. Вони класифікуються за видами економічної діяльності, наприклад, надходження коштів у формі виручки від реалізації відбувається в процесі операційної діяльності, а витрата коштів на погашення позик – у процесі здійснення фінансової діяльності.

Згідно з малюнком. 1.1, сума готівки на кінець періоду залежить від стану грошових потоків протягом періоду. Тобто їх недолік, надлишок або рівноважне значення.

Якщо в кінці періоду спостерігається надлишок готівки, це свідчить про неефективне її використання, що призведе до дефіциту майбутніх прибутків. Це означає, що ці гроші можна вкладати в цінні папери або здавати на депозит.

Однак, якщо на кінець періоду бракує коштів, ця ситуація негативно вплине на терміни фінансування поточних зобов'язань.

Таким чином, грошовий обіг підприємства (процес руху грошових потоків) є відносно новим поняттям, але стабільний потік коштів підтверджує ефективність та стабільність фінансового стану підприємства, здатність реагувати на фактори навколишнього середовища та його можливості для розширення діяльності. Додаткові дослідження повинні бути спрямовані на розробку концепції управління грошовими потоками в умовах ринкових зрушень.

1.2 Фінансові інструменти, що обслуговують грошовий оборот підприємства

Метою сучасних економічних суб'єктів господарювання є збільшення капіталу на основі безперервного кругообігу товарів і матеріальних ресурсів виробництва. Цей цикл виникає внаслідок надходження сировини та матеріалів для виробництва на склади підприємства. З точки зору товарно-грошових відносин додаткова вартість, що створюється у процесі виробництва, виражається у зростанні власного капіталу (готівки). Це так зване збільшення початкової вартості грошей, що надходять в обіг, що перетворює їх у капітал.

На першому етапі грошового обігу гроші вводяться для закупівлі сировини, формування фонду оплати праці та оплати інших витрат. Як наслідок, відбувається зміна форм вартості від грошей до товарів. Надалі ці витрати компенсуватимуться виручкою від реалізації. Другий етап грошового обігу характеризується продуктивним споживанням засобів праці для створення

матеріальних благ. Рух вартості та зміна її форм від товару до продуктивності опосередковується грошима у формі їх вкладення в запаси та робочу силу. В результаті виробничого циклу отримується кінцевий продукт, що включає передану вартість (фактична праця) та новостворену вартість. На третьому етапі відбувається зміна форми товарного співвідношення ціни та якості, і формується дохід від реалізації. Також на цьому етапі існують грошові відносини, пов'язані з рахунками компанії з потенційними покупцями реалізованої продукції та з податками та обов'язковими платежами [19].

В результаті розподілу виручки від реалізації розподіляються кошти, які відшкодовують раніше понесені витрати на придбання основного та оборотного капіталу та відбувається отримання сукупного доходу [22]. Це визначення підкреслює продуктивний характер сукупного доходу. Вартість продукції включає вартість, яку нещодавно створили, і вартість, що втілена в праці. Таким чином, сукупний дохід за вирахуванням матеріальних витрат та амортизації – це валовий дохід підприємства.

Валовий дохід виражає свою сутність через те, що у процесі реалізації грошовий вираз набуває новоствореної вартості, а чистий дохід представляє собою кінцевий результат діяльності суб'єкта господарювання та характеризує рівень його ефективності [13].

Валовий дохід виконує функцію джерела фінансових ресурсів не лише для суб'єкту господарювання, а й для державного бюджету. У процесі розподілу валового доходу формується фонд заробітної плати (крім тієї частини, яка фінансується з прибутку підприємства), виплачуються дивіденди, а також обов'язкові платежі та збори.

Обов'язкові платежі, які включаються до вартості товару, і, як наслідок формують валовий дохід підприємства є одним з основних видів доходів державного бюджету.

Саме наявність та розмір сукупного доходу комерційних підприємств створює передумови для розширеного відтворення економіки країни в цілому. Однак без фактичного наповнення обороту капіталу грошима, без надходження

виручки від реалізації продукції на поточний рахунок підприємства неможливо проводити свою діяльність [14].

У процесі свого обігу капітал переходить від однієї форми вартості до іншої: від грошей до виробництва, від товарів і назад до грошей. Будь-яка форма капіталу в процесі обігу не існує без інших форм, і в той же час капітал може бути лише в одній формі, тобто коли грошовий капітал стає продуктивним, а водночас продуктивний капітал стає товаром і після стає грошима.

Єдність усіх форм капіталу визначає безперервність його руху [15]. Постійно повторюваний кругообіг капіталу, який визначається як циклічний процес, є оборотом капіталу. Суть руху капіталу виявляється у збільшенні вартості, породженої доданою вартістю. Таким чином, на кожному етапі циклу капітал може бути виражений у грошовій формі.

Таким чином, економічна основа грошового обігу визначається:

1) продовженням кругообігу капіталу як основи економічного розвитку суспільства, і, відповідно, процесу виробництва, виплати та повернення грошей з доходів також триває;

2) Існування грошей, і однією з умов їх появи є перехід від натурального господарства до виробництва і обміну товарами, а також спеціалізація виробників на виробництві певних видів товарів. Без появи «загального товарного еквівалента», набуття незалежності руху грошей від обігу товарів неможливе існування грошового обігу підприємства.

Вартість промислових товарів, бізнесу та послуг набуває грошового вираження на стадії розподілу та обміну лише через ціну. Більше того, вартість конкретного товару, виготовленого окремим виробником, виражається в ціні, яка залежить не стільки від індивідуальних витрат окремого товару, скільки від поточного рівня витрат суспільства на виготовлення певного товару, співвідношення попиту та пропозиції на ринку. Отже, продаючи товар, його власник може вимагати ціну лише через необхідний соціальний рівень витрат на виготовлення певного товару. Таким чином, саме ціна визначає, скільки грошей отримає власник товару, тобто безпосередньо впливає на рух грошових коштів

підприємства.

Господарські підприємства відіграють важливу роль у формуванні грошових доходів суб'єктів господарювання та ринкових цінах. Бізнес-капітал є частиною соціального капіталу і має конкретну формулу торгівлі:

$$\Gamma - T - \Gamma^1, \quad (1.1)$$

де, різниця між Γ і Γ^1 становить прибуток.

Перетворюючи продукцію на товар для продажу, виробник ділиться своїми прибутками з продавцем, але натомість отримує збільшення обороту капіталу та зменшення витрат на збут. Саме ціни купівлі та продажу товарів визначають зміст грошового обігу як торгової компанії, так і всіх учасників ринку.

Іншою частиною соціального капіталу є позичковий капітал – грошовий капітал, який позичається і приносить своєму власникові прибуток у вигляді відсотків [18].

Рівняння його руху таке:

$$\Gamma - \Gamma^1, \quad (1.2)$$

де різниця між Γ і Γ^1 – позичковий відсоток.

По закінченні терміну основна сума заборгованості за позику повертається її власнику, а для позичальника виплачені відсотки є витратами і покриваються прибутком. Погашення та повернення позики спонукає позичальника використовувати його ефективніше та раціональніше, і чим швидше оборот капіталу, тим менша вартість позики грошей. Грошова форма кредиту визначає його тісний взаємозв'язок зі швидкістю обігу грошей. У сучасних умовах запровадження натуральної позики є винятком із правила, і в майбутньому її обсяги будуть неухильно зменшуватися. Тому наявність коштів у необхідних обсягах, відокремлення їх від руху товарів, з одного боку, створює основу для кредитування, а з іншого – забезпечує можливості для розширеного відтворення

та економічного розвитку суспільства.

Серед основних напрямків розвитку фінансової політики підприємства слід виділити наступні:

- аналіз фінансово-економічного стану підприємства;
- розробка кредитної політики підприємства;
- розробка бухгалтерської та податкової політики.
- управління витратами, включаючи вибір амортизаційної політики;
- вибір дивідендної політики;
- управління оборотними коштами.

Розробка фінансової політики в цих сферах, її реалізація в процесі поточного управління підприємством та здійснення фінансового контролю є метою фінансового управління як практичної діяльності менеджера.

Таким чином, грошовий обіг, з одного боку, є дзеркальним відображенням економічних процесів, що відбуваються на підприємстві, а з іншого – безпосередньо впливає на його розвиток. Грошовий обіг проявляється у двох формах: безготівковому та готівковому, що є сумою всіх грошових потоків між підприємством та його контрагентами, працівниками, страховими, кредитними чи державними органами, що утворюються в процесі здійснення платежів із коштами, що служать як платіжні засоби.

Необхідність дослідження грошового потоку підприємства з точки зору його складових елементів призвела до появи поняття «грошовий потік» та методів його розрахунку та оцінки, а також змін у підходах до бізнес-планування.

1.3 Дискусійні аспекти в межах обліково-аналітичного забезпечення управління грошовим оборотом підприємства

В умовах нинішньої кризи, спричиненої пандемією, питання управління грошовими потоками підприємства є важливим способом підвищення ефективності управління ним.

В умовах світової економічної кризи комплексна оцінка стану підприємства

є важливою вимогою управління, що особливо важливо майже для всіх ланок фінансово-економічної системи. Саме підприємству як головному та провідному підрозділу економіки країни приділяється особлива увага. Адже саме на підприємствах конкретні економічні вигоди генеруються і стають основою національного багатства [15, с. 36].

Фінансово-господарська діяльність вітчизняних підприємств неможлива без наявності та руху грошових коштів, що визначає приплив та відтік грошових потоків. Визначення поняття «грошовий потік», а також «управління грошовими потоками» є дискусійним питанням серед багатьох економістів. Сьогодні через велику різноманітність думок та дискусій на тему дослідження воно все ще недостатньо вивчене в науковій літературі.

Необхідність подальшого вивчення сутності та фундаментальних аспектів ефективного управління грошовими потоками підприємства зумовлена тим, що без обігу коштів на підприємстві неможлива будь-яка його діяльність.

В умовах вітчизняних компаній сьогодні найбільшою проблемою є брак коштів для виконання поточних зобов'язань. Це пов'язано з недостатнім фінансуванням, а також їх нераціональним використанням. Відомо, що основою будь-якого проекту є грошовий потік, що спонукає більшість науковців до подальшого вивчення природи грошових потоків і, перш за все, процесу їх ефективного управління.

Керівники підприємств управляють грошовими потоками, щоб забезпечити вигідні ділові операції. Грошові активи є основою всіх сфер діяльності підприємства, опосередковують кругообіг капіталу на всіх етапах, забезпечують фінансову стійкість підприємства та підвищують ліквідність і платоспроможність підприємства. Тобто платоспроможність та ліквідність безпосередньо залежать від здатності підприємства своєчасно та належним чином генерувати грошові потоки. Все це вимагає запровадження комплексної системи прогнозування, планування та контролю грошових потоків. В умовах фінансових криз управління грошовими потоками є дуже важливим для бізнесу.

Управління грошовими потоками підприємства є важливим елементом в

організації його фінансово-господарської діяльності. Також управління грошовими потоками підприємства є необхідною функціональною стратегією, а його успіх – запорука високих результатів бізнесу, конкурентоспроможності та динамічного розвитку [31, с. 108].

Для підприємств, що працюють в кризових умовах, головним є постійний рух коштів, що може забезпечити виконання зобов'язань з основної діяльності, їх оплату та здійснення соціального захисту працівників [11, с. 151].

Дослідження та аналіз руху і зокрема динаміки грошових потоків підприємства дозволяє визначити перевищення доходів над витратами та оцінити здатність підприємства до самофінансування.

Економісти стверджують, що сутність концепції грошових потоків можна трактувати по-різному, залежно від завдань аналізу [13, с. 102].

Аналіз наукових досліджень показує, що існує велика кількість методів інтерпретації сутності поняття грошового потоку як економічної категорії.

І.О. Бланк підкреслює, що грошовий потік підприємства – це розподілений за часом набір доходів і грошових вигод, що генеруються в результаті його господарської діяльності [2, с. 315].

В.А. Верба та О.А. Загородніх трактують поняття грошового потоку як різницю між кількістю отриманих та витрачених грошей [4, с. 75]. Зазначеним вище твердженням поділяється С.О. Москвін, стверджуючи, що суть грошового потоку обмежена концепцією різниці між надходженням та відтоком грошових коштів [11, с. 45].

І. Балабанов пояснює суть грошового потоку, припускаючи обіг грошей, який відбувається безпосередньо в часі. Автор звертає увагу на той факт, що система відносин, що виникає під час руху грошових потоків, по суті є фінансовою системою [1, с. 175].

МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» тлумачить поняття «грошовий потік» як приплив та відтік грошових коштів та їх еквівалентів. Готівка складається з готівки в касі та депозитів до запитання [8].

Д. Ван Хорн та Д. Вахович визначають, що грошові потоки проекту є :

- постійними;
- приватним оборотним капіталом.

Чистий грошовий потік може бути сформований не лише за рахунок збільшення або зменшення оборотного капіталу, але також за рахунок збільшення або зменшення активів і зобов'язань підприємства, таких як:

- 1) дебіторська заборгованість.
- 2) кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання);
- 3) інші активи.
- 4) інші джерела [3, с. 217].

О. Дзюблюк визначає грошовий потік як основне джерело погашення позики та метод оцінки кредитоспроможності підприємства. Вчений вважає, що для розрахунку грошового потоку підприємства використовуються такі фінансові показники, як:

- 1) виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- 2) кредиторська заборгованість.
- 3) інші поточні зобов'язання.

О. Дзюблюк також стверджує, що дебіторська заборгованість не є частиною грошового потоку компанії (оскільки існує достатня ймовірність, що вона стане сумнівною чи безнадійною), а є результатом неперетворення в наявні грошові ресурси.

М. Коваленко стверджує, що грошовий потік – це приплив та відтік грошових коштів та їх еквівалентів в результаті виробничо-господарської діяльності підприємств [6, с. 79].

Поділяючи думку Л.М. Коваленко, вважаємо за необхідне врахувати наявність виробничо-господарської діяльності підприємства при визначенні сутності грошового потоку.

Управління грошовими потоками є одним із найважливіших секторів фінансової роботи організації, а ефективність організації залежить як від поточних результатів операцій, так і від майбутніх темпів розвитку суб'єкта господарювання [9, с. 247].

Метою ефективного управління грошовими потоками будь-якого підприємства є забезпечення фінансово-економічного балансу шляхом коригування та збалансування суми грошових доходів та витрат підприємства.

В умовах кризи своєчасний моніторинг фінансового стану компанії та швидке реагування на виявлені негативні показники є важливими для отримання бажаного економічного результату, саме тому внутрішня інформація про фінансовий стан повинна бути однією із рушійних елементів управління грошовими потоками.

Процес управління грошовим потоком підприємства повинен відбуватися в рамках економічної політики підприємства і бути одним із важливих інструментів досягнення головної мети підприємницької діяльності – отримання економічного ефекту та підвищення добробуту власників капіталу за рахунок збільшення річного прибутку та ринкової вартості.

І.О. Бланк у своєму дослідженні пояснює, що процес управління грошовими потоками для організації охоплює такі етапи:

- аналіз грошових потоків компанії за попередній період.
- планування грошових потоків підприємства в розрізі окремих видів;
- максимізація грошового потоку компанії;
- забезпечення повного та достовірного обліку грошових потоків підприємства та формування необхідних звітів [32, с. 320].

Таким чином, раціональне управління грошовими потоками підприємства збільшить його рентабельність.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗА ДАНИМИ ТОВ «ФАРМАГЕЙТ УКРАЇНА»

2.1 Облік готівкових та безготівкових розрахунків та їх документування

Бухгалтерський облік вітчизняних підприємств організовано на регуляторних засадах Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV.

Відповідно до цього Закону бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється безперервно з дня його реєстрації до ліквідації у встановленому порядку. Питання регулювання бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів [1].

Кожен суб'єкт господарювання, відповідно до законодавства України, може самостійно обрати форму обліку та регулювання. Організація може мати бухгалтерію, яка включає певну кількість бухгалтерів на чолі з головним бухгалтером, або в штаті може бути лише один бухгалтер. Крім того, якщо компанія дуже мала – можна вести бухгалтерію безпосередньо керівнику компанії.

Відповідно до вищезазначеного закону суб'єкт господарювання самостійно:

1) обирає форму бухгалтерського обліку як специфічну систему бухгалтерських записів, порядок і спосіб запису та розповсюдження інформації в них відповідно до єдиних принципів, встановлених законом, з урахуванням особливостей своєї діяльності та технології обробки даних

2) визначає облікову політику підприємства;

3) затверджує системи документообігу та технології обробки бухгалтерської

інформації, якщо це необхідно, та запроваджує додаткової системи рахунків та аналітичних бухгалтерських записів.

4) розробляє систему та форми управлінського обліку, звітності та контролю господарських операцій, встановлює права працівників підписувати бухгалтерські документи;

5) філії, представництва, філії та інші відокремлені підрозділи, яким потрібно вести бухгалтерський облік та їх показники згодом у фінансовій звітності підприємства, можуть бути виділені в окремий бюджет.

Відповідно до законодавства керівник організації повинен встановити всі необхідні умови для належного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити суворе дотримання всіма працівниками, службами та підрозділами, що беруть участь у бухгалтерському обліку, та законодавчих вимог щодо дотримання процедури реєстрації та подання первинних документів.

Сукупність методів, принципів і процедур, що використовуються на підприємстві для складання та подання фінансової звітності, становлять облікову політику підприємства.

Відповідно до національного законодавства Міністерство фінансів України займається методологією обліку та складання фінансової звітності. До його повноважень входить затвердження національних правил бухгалтерського обліку та інших нормативних актів, пов'язаних з бухгалтерським обліком та фінансовою звітністю.

На основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку міністерства та інші центральні органи виконавчої влади у межах своєї компетенції розробляють методичні рекомендації щодо їх застосування відповідно до галузевих специфікацій.

В Україні прийнято законодавство, яке регулює рух коштів на підприємства, встановлює процедури та систему контролю за їх виконанням.

Для організації бухгалтерського обліку касових операцій та операцій за безготівковими платежами необхідно керуватись наступними основними правилами.

Основним юридичним документом, що регулює облік касових операцій, є «Положення про грошові операції в національній валюті України» № 72 від 19.02.2001 р., Затверджене рішенням Ради директорів Національного банку України [12].

Вимоги цього Положення поширюються на юридичних осіб (за винятком банків та поштових організацій), незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності, їх відокремлених підрозділів, представництв іноземних підприємств та компаній, що здійснюють комерційну діяльність, а також належним чином зареєстровані фізичні особи, які займаються комерційною діяльністю, не створюючи юридичної особи., тобто ті, хто здійснює касові операції в національній валюті.

Виплата готівкою підприємствам усіх форм власності, а також приватним підприємцям повинна здійснюватися шляхом видачі грошових дохідних і видаткових ордерів, касових чеків, квитанцій, квитанцій, договорів купівлі-продажу, актів про закупівлю, робіт (послуг) або іншим способом. Документи, що засвідчують придбання товарів, виконання робіт та надання послуг.

Порядок реєстрації готівкових операцій в установах такий:

Основними документами, що оформляють касові операції, є касові ордери, звіти про витрати, розрахункові документи, документи для операцій з використанням платіжних карток та інші касові документи, що підтверджують, відповідно до законодавства України, продаж (повернення) товарів та послуг та отримання (повернення))) готівки.

Відповідно до цього Закону бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється безперервно з дня його реєстрації до ліквідації у встановленому порядку. Питання регулювання бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів [1].

Кожен суб'єкт господарювання, відповідно до законодавства України, може самостійно обрати форму обліку та регулювання. Організація може мати бухгалтерію, до складу якої входить певна кількість бухгалтерів на чолі з

головним бухгалтером, або в штаті може бути лише один бухгалтер. Також, якщо компанія дуже мала – можна вести бухгалтерський облік безпосередньо у керівника компанії.

Відповідно до вищезазначеного Закону, суб'єкт господарювання самостійно:

1) обирає форму бухгалтерського обліку як специфічну систему бухгалтерських записів, порядок і спосіб запису та розповсюдження в них інформації відповідно до єдиних принципів, встановлених законом, з урахуванням особливостей своєї діяльності та технології обліку обробки даних

2) визначає облікову політику підприємства;

3) затвердження системи документообігу та технології обробки бухгалтерської інформації, якщо це необхідно, та запровадження додаткової системи рахунків та аналітичних бухгалтерських записів;

4) розробляє систему та форми управлінського обліку, звітності та контролю господарських операцій, встановлює права працівників підписувати бухгалтерські документи;

5) філії, представництва, філії та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік і показники яких згодом включаються до фінансової звітності підприємства, можуть бути виділені в окремий бюджет.

Відповідно до законодавства керівник організації повинен встановити всі необхідні умови для належного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити суворе дотримання всіма працівниками, службами та підрозділами, що беруть участь в бухгалтерському обліку, законодавчих вимог щодо дотримання процедури реєстрації та подання первинних документів .

Сукупність методів, принципів і процедур, що використовуються на підприємстві для складання та подання фінансової звітності, становлять облікову політику підприємства.

Відповідно до національного законодавства Міністерство фінансів України займається питаннями методології бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Його повноваження включають затвердження національних

положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативних актів, що стосуються бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

На основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку міністерства та інші центральні органи виконавчої влади у межах своєї компетенції розробляють методичні рекомендації щодо їх застосування відповідно до галузевих специфікацій.

В Україні прийняті законодавчі акти, які регулюють рух коштів для підприємств, встановлюють процедури та систему контролю за їх виконанням.

Для організації бухгалтерського обліку касових операцій та операцій за безготівковим розрахунків керуються наступними основними нормативними актами.

Основним нормативно-правовим документом, що регулює облік касових операцій, є «Положення про грошові операції в національній валюті України» № 72 від 19.02.2001 р., Затверджене рішенням Ради директорів Національного банку України [12].

Вимоги цього Положення поширюються на юридичних осіб (крім банків та поштових організацій), незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності, їх відокремлених підрозділів, представництв іноземних підприємств та компаній, що здійснюють комерційну діяльність, а також належним чином зареєстрованих фізичних осіб – осіб, які підлягають підприємницькій діяльності без створення юридичної особи, тобто ті, що здійснюють касові операції в національній валюті.

Виплати готівкою підприємствам усіх форм власності, а також приватним підприємцям повинні здійснюватися шляхом видачі грошових дохідних і видаткових ордерів, надходжень готівки та чеків, квитанцій, договорів купівлі-продажу, купівельних робіт, виконання робіт (послуг) або іншим способом. Документи, що засвідчують придбання товарів, виконання робіт та надання послуг.

Порядок реєстрації касових операцій в установах такий:

Основними документами, що оформляють касові операції, є касові ордери,

звіти про витрати, розрахункові документи, документи для операцій з використанням платіжних карток та інші касові документи, які підтверджують, відповідно до законодавства України, продаж (повернення) товарів та послуг та отримання (повернення) готівки.

Готівка приймається в касах ТОВ «Фармагейт Україна» шляхом видачі касових ордерів, підписаних головним бухгалтером або особою, уповноваженою керівником ТОВ «Фармагейт Україна». Справа в тому, що компанія приймає готівку в касах на підставі ордера на прибуток, засвідченого в квитанції з печаткою компанії та підписами головного бухгалтера або уповноваженого працівника ТОВ «Фармагейт Україна».

При видачі готівки в касі видається ордер на рахунок або виписка з рахунку. Документи, що підтверджують видачу готівки, повинні бути підписані керівником та головним бухгалтером або працівником підприємства, уповноваженим керівником. Замовлення на видатки можуть супроводжуватися запитом на отримання готівки, коригувань тощо.

Видача готівки з каси повинна здійснюватися лише особі, зазначеній у розпорядженні про видачу готівки або у звіті про витрати.

Якщо особа, зазначена у заяві на отримання грошей з поважних причин, таких як хвороба чи інші поважні причини, не може особисто підписатись, то відповідно до законодавства України готівка видається за довіреністю, виданою в наказі. У порядку витрат бухгалтер повинен вказати після прізвища, ім'я та ім'я одержувача готівки, прізвище, ім'я та прізвище особи, якій доручено отримання готівки.

Якщо готівка видається відповідно до звіту про витрати до підписання для отримання грошей, касир робить запис «за довіреністю». Довіреність залишається у касира та додається до видаткового ордера або звіту про витрати.

Отримані від банку грошові кошти приймаються до каси, а готівка видається з каси для доставки до банку через відповідні касові ордери (доходні або витратні) з відображенням цієї касової операції в касовій книзі.

Документом, що засвідчує доставку виручки банку, є відповідна квитанція

грошового внеску банку, засвідчена підписами відповідальних за банк осіб та відбитком печатки банку (печатки).

Документом, що засвідчує доставку виручки в банк через інкасаторів, є копія інформації, що супроводжує сумку з готівковою виручкою (готівкою), засвідчена підписом та печаткою інкасатора.

Виплати, пов'язані із заробітною платою, здійснюються касиром компанії, розпорядженнями про виплату готівки кожному одержувачу або звітами про витрати.

Одноразові грошові виплати фізичним особам, як правило, здійснюються на основі видаткових ордерів.

Після закінчення зазначених строків виплат, що стосуються премій відповідно до інформації про витрати, касир ТОВ «Фармагейт Україна» зобов'язаний:

- у звіті про витрати на прізвище осіб, яким не виплачено гроші, поставити печатку або зробити напис «Внесений на зберігання»;
- забезпечити ведення обліку внесених сум;
- в кінці звіту про витрати вказати фактично сплачену суму та невикористану суму внесених платежів, а також порівняти ці суми із загальною сумою звіту про витрати та засвідчити реєстрацію своїм підписом. Якщо готівку видала не касир, а інша особа, то до виписки необхідно додати знак «Готівка, видана у виписці (підпис)»;
- забезпечувати виконання записів в касовій книзі відповідно до розпорядження, виданого Бухгалтерією, про видачу готівки в сумі, яка була фактично видана згідно звітності про витрати.

Бухгалтер ТОВ «Фармагейт Україна» перевіряє записи, зроблені касирами у звітах про витрати, обчислюючи видані та депоновані у них суми.

Суми, що підлягають доставці до банку, здійснюються шляхом видачі єдиного касового ордера на накладні витрати.

Касові ордери перед передачею в касу бухгалтер фіксує в реєстрі касових документів про доходи та витрати.

Замовлення на видатки, що видаються на підставі даних про видатки на виплати, пов'язані із заробітною платою, реєструються після їх здійснення.

Загальна схема документування операцій з готівкою наведена на рис. 2.1.

Рис 2.1. Схема документування операцій, пов'язаних з рухом коштів в касі підприємства ТОВ «Фармагейт Україна»

Гроші по касових ордерах приймаються і видаються тільки в день їх оформлення. При завершенні операцій касир зобов'язаний підписати усі прибуткові та видаткові ордери, а ті документи, які до них додаються, – погасити штампом або надписом: на прибуткових документах – «отримано», а на видаткових – «оплачено», вказавши дату.

Оплата праці, виплата допомог по тимчасовій непрацездатності, стипендій, премій тощо проводиться касиром за платіжними (розрахунково-платіжними) відомостями, без складання видаткового касового ордера на кожного одержувача.

Схему документообігу касових операцій можна представити за допомогою

схеми (рис. 2.2).

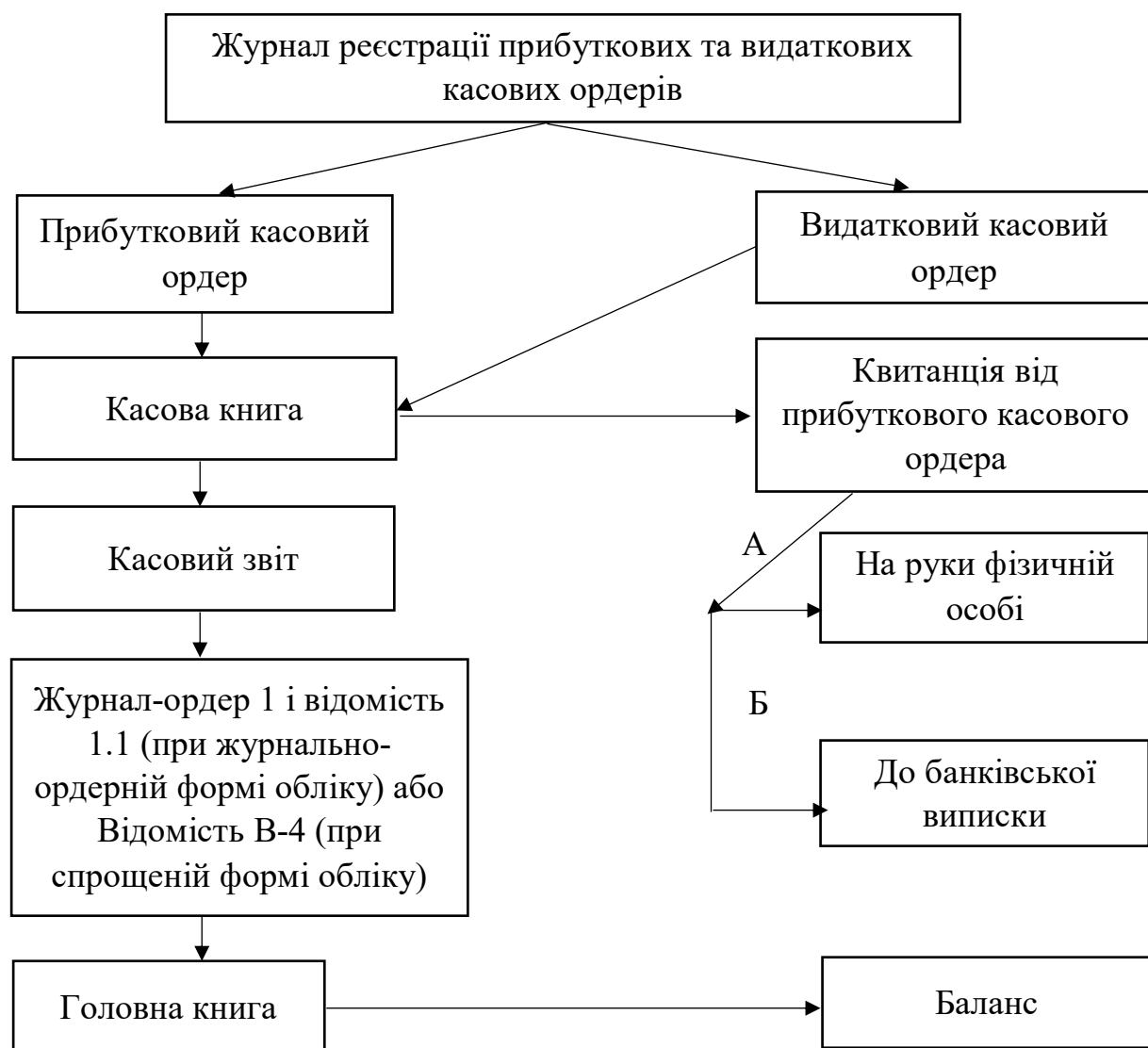

Рис. 2.2. Схема документообігу касових операцій на підприємстві ТОВ «Фармагейт Україна»

Здача виручки інкасатору оформлюється супровідною відомістю, яка складається в трьох примірниках через копіювальний папір: перший примірник (супровідну відомість) вкладають до інкасаторської сумки, другий (накладну) – віддають інкасатору при отриманні ним сумки, третій (копія супровідної відомості) – залишається в касі підприємства (інкасатор на ньому ставить підпис і відповідний штамп) і служить підставою для списання коштів з касира, який

підтверджує здачу грошей до каси банку. На зворотному боці першого і другого примірників вказаних документів матеріально відповідальні особи заповнюють покупурий опис грошей, що здаються.

Касир зобов'язаний приділяти особливу увагу належному заповненню касових документів. При цьому забороняється приймати до виконання первинні документи на операції, що суперечать законодавчим і нормативним актам, встановленому порядку приймання, зберігання і витрачання коштів, які порушують договірну, фінансову дисципліну, завдають збитку державі, власникам, іншим юридичним та фізичним особам .

Якщо хоча б одна з вимог по заповненню касових документів не виконана, касир зобов'язаний повернути документи до бухгалтерії для належного їх оформлення.

Прибуткові та видаткові касові ордери чи документи, що їх замінюють, до передачі в касу реєструються бухгалтерією в журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів (форма № КО–3) [24, с. 205]

Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів представляє собою обліковий реєстр наступного вигляду.

Всі факти надходження і вибуття готівки на підприємстві відображаються в касовій книзі.

Касова книга – обліковий реєстр, призначений для обліку касових операцій касиром підприємства. В ній у хронологічній послідовності відображається витрачання і надходження готівки, що дає можливість контролювати рух коштів підприємства [8, с.248].

Записи в касовій книзі здійснюються касиром одразу ж після отримання або видачі грошей по кожному ордеру або по документах, які його замінюють.

Підприємства, які використовують іноземну валюту, ведуть окремі касові книги по кожному виду валюти.

В кінці кожного робочого дня касир підводить підсумки операцій за день, визначає залишок готівки в касі на наступне число і складає звіт касира.

Звіт касира – це документ, який є відривним аркушем касової книги з

доданими прибутковими та видатковими касовими документами, що передається касиром підприємства до бухгалтерії [7, с.99].

Для здійснення касових операцій (розрахунків готівкою) на кожному підприємстві повинна бути каса – спеціально обладнане приміщення з обов’язковою наявністю сейфу. Приміщення каси повинно бути ізольоване, двері в касу під час здійснення операцій повинні замикатись зсередини. Доступ до приміщення каси особам, які не мають відношення до її роботи, забороняється.

В касі підприємства можуть зберігатися наступні цінності (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Цінності, що зберігаються в касі підприємства ТОВ «Фармагейт Україна»

Дублікати ключів від каси в опечатаних касиром пакетах або скриньках зберігаються у керівника підприємства.

Для регулювання обсягу готівки в касі підприємства Інструкцією НБУ № 4 «Про організацію роботи по готівковому обігу установами банків України»

передбачено, що для кожного підприємства банками за погодженням з підприємствами виходячи з розрахунку щоденного надходження або витрачання готівки з урахуванням режиму та специфіки роботи підприємства, його віддаленості від установи банку, розміру касових оборотів, встановлених строків та порядку здачі касової виручки встановлюється ліміт залишку готівки в касі [43].

Якщо підприємству ліміт каси взагалі не встановлено, то вся готівка в касі на кінець дня повинна здаватися в банк (незалежно від причини відсутності ліміту), інакше вона буде визнаватись понадлімітною.

Для того, щоб встановити ліміт залишку готівки в касі, всі підприємства незалежно від форм власності та виду діяльності до початку прогнозованого періоду (кварталу), у строки, встановлені установами банків, подають до установи банку заявку-розрахунок.

Ліміт залишку готівки в касі на підприємстві ТОВ «Фармагейт Україна» встановлений у розмірі 214 567 грн.

Відповідальність за не встановлення ліміту залишку готівки в касах підприємств незалежно від форм власності покладається на установи банків.

Для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі підприємства використовують рахунок 30 «Каса».

Рахунок 30 «Каса» має такі субрахунки:

- 301 «Каса в національній валюті»;
- 302 «Каса в іноземній валюті».

Дебет рахунку 30 «Каса» відображає надходження грошей у касу ТОВ «Фармагейт Україна», а кредит – готівковий платіж з каси.

Касові операції здійснюються за допомогою документів, типові форми яких затверджені наказом Міністерства статистики України від 15.02.96 № 51, і повинні використовуватися без змін на всіх підприємствах, незалежно від їх підпорядкування.

Аналітичний облік касових документів ведеться в ТОВ «Фармагейт Україна» за їх видами.

Синтетичний облік готівки ведеться за ордером журналу 1 та інформацією № 1. За ордером журналу № 1 можна відстежувати з каси всі операції, пов'язані з витратами готівки. Надходження грошових коштів фіксуються у звіті № 1.

Операції на рахунку 33 «Інші гроші» відображаються в ордері журналу № 3, який створюється подібно до ордера журналу №1.

ТОВ «Фармагейт Україна» має поточний рахунок у національній та іноземній валюті у відділеннях Ощадбанку, ПроКредит Банку та Райффайзен Банку Аваль. Прийом та видача грошей або безготівкових переказів, здійснених банком за розрахунково-платіжними документами. Найпоширенішими є: готівка, розрахункові чеки, платіжні доручення та вимоги до замовлення.

Для здійснення операцій на поточному рахунку до банку подаються документи, форми яких затверджує НБУ.

Операції на рахунках підприємства ТОВ «Фармагейт Україна» виконують за розрахунково-грошовими документами затвердженими банком (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Документування руху коштів ТОВ «Фармагейт Україна» на рахунках в банку

Відповідно до вимог щодо видачі первинних документів, документи, що підтверджують рух коштів на банківських рахунках, повинні бути підписані особами, відповідальними за здійснення певної операції. Коло осіб, які мають право підписувати ці документи, визначається власником або керівником підприємства (якщо він уповноважений власником).

Всі банківські операції виконуються лише за стандартними основними документами.

Підписів на документі зазвичай два:

- перший – це підпис працівника, відповідального за господарську діяльність підприємства, тобто керівника,;
- другий – підпис працівника, відповідального за фінансову діяльність підприємства, тобто головного бухгалтера.

Кілька працівників організації можуть мати право підпису. Наприклад, перший підпис може мати керівник, його заступник, головний інженер тощо, а другий – головний бухгалтер та його заступник.

Підприємство періодично (щодня або протягом визначеного банком періоду) отримує від банку виписку з поточного рахунку, тобто перелік операцій, які вона здійснила протягом звітного періоду.

Виписка з банку – документ, виданий банком, який відображає рух коштів на поточному рахунку ТОВ «Фармагейт Україна».

Банківська виписка замінює аналітичний обліковий запис операцій з грошовими потоками на поточному рахунку, а отже, повинна містити дату, номер документа, результати операцій, суму дебетових та кредитних записів та залишків на початок та кінець періоду.

Взаємовідносини між Банком та ТОВ «Фармагейт Україна» здійснюються на платній основі з укладанням договору про розрахунково-касове обслуговування. Укладення з банком договорів розрахунково-грошових послуг регулює порядок організації комерційними банками розрахункових послуг та монетарних послуг для клієнтів.

У процесі господарської діяльності підприємства відбувається постійна

зміна – збільшення або зменшення його залишків грошових коштів. Цей процес відображений на рис. 2.5.

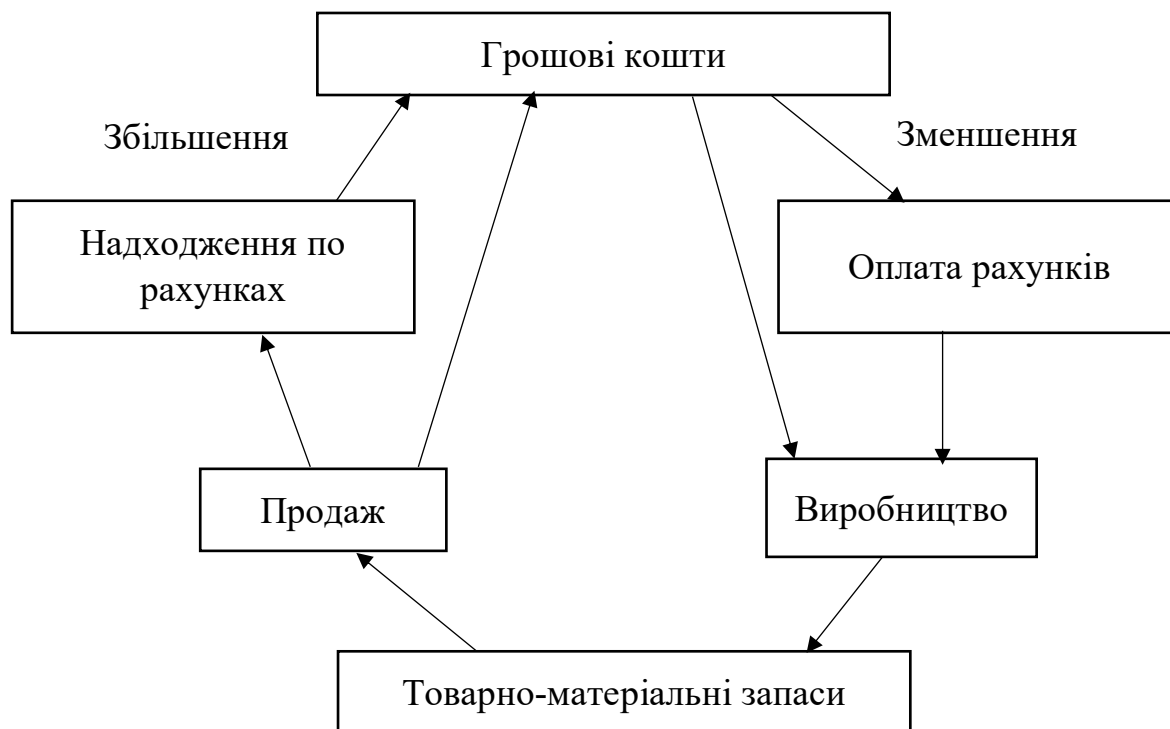

Рис. 2.5. Рух грошових коштів підприємства ТОВ «Фармагейт Україна»

Надлишок грошей на рахунку зменшується при придбанні матеріалів та оплаті послуг, отриманих за виробництво готової продукції, при сплаті боргів перед постачальниками.

Після продажу запасу готової продукції виникає заборгованість покупця перед ТОВ «Фармагейт Україна».

Коли клієнти оплачують рахунки, дебіторська заборгованість зменшується, а грошовий потік збільшується. Але боржники часто не встигають або не мають можливості оплатити рахунки до початку відвантаження їм готової продукції, тому кошти можна отримати лише через деякий час.

У зв'язку з цим керівник підприємства повинен постійно контролювати рух коштів, звертати увагу на будь-які зміни та передбачати їх наслідки для фінансового стану підприємства.

ТОВ «Фармагейт Україна» має право відкривати поточні рахунки та депозити в національній та іноземній валюті. ТОВ «Фармагейт Україна»

відкриває валютний поточний рахунок для розрахунків у безготівковій та готівковій іноземних валютах при проведенні поточних операцій [19, с. 28].

Поточні рахунки відкриваються організаціями всіх видів та форм власності, а також їх окремими відділами для зберігання коштів та здійснення всіх видів операцій на цих рахунках відповідно до чинного законодавства України.

Юридичні та фізичні особи – суб'єкти господарювання мають право відкривати необмежену кількість рахунків на власний вибір та з дозволу банків. Однак у разі відкриття двох або більше поточних рахунків у національній валюті власник рахунку повинен призначити один з рахунків у національній валюті як основний рахунок протягом трьох робочих днів з дати відкриття або закриття наступного рахунку.

Підприємства можуть використовувати чеки для оплати товарів, робіт та послуг. Для цього певна сума грошей зберігається на спеціальному рахунку – чековій книжці обмеженого рахунку. В рамках цього обмеження компанії видають розрахункові чеки [45].

Компанії зі стабільним грошовим потоком можуть доставляти гроші в банк через інкасаторів.

Грошові кошти, отримані в каси установ у вихідні та святкові дні, не будуть розглядатися і доставлятися з перевищенням ліміту готівки, встановленого для банківського обслуговування, на наступний робочий день банку та установи або видаватися для використання установою.

Загальний порядок внесення готівки до банку зображено на рис. 2.6.

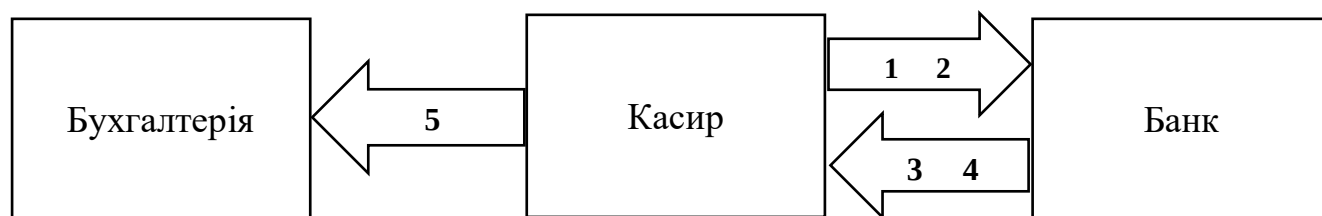

Рис. 2.6. Порядок внесення готівки до банку підприємством ТОВ «Фармагейт Україна»

Пояснення схеми:

- (1) – заповнення касиром заяви на внесення готівкових коштів;
- (2) – внесення готівки в банк;
- (3) – оформлення банком квитанції та ордера і видача квитанції касиру;
- (4) – оформлення банком виписки з поточного рахунку підприємства з підтверджуючим документом – ордером;
- (5) – складання касиром звіту касира за день.

Одержання готівки в банку здійснюється касиром або іншою уповноваженою особою на підставі грошового чеку. Для цього в банку одержується чекова книжка на підставі заявки. Загальний порядок одержання готівки в банку представлено на рис. 2.7.

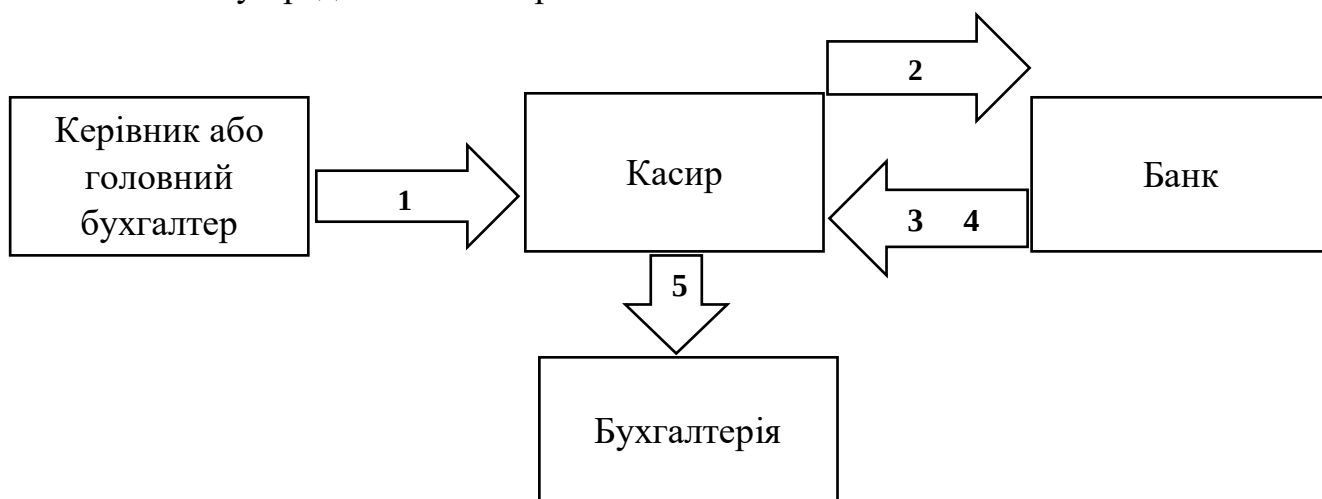

Рис. 2.7. Порядок одержання готівки в банку

Пояснення схеми:

- (1) – заповнення всіх реквізитів чека та корінця чеку;
- (2) – підпис одержувачем чека на корінці чеку і передача його банку;
- (3) – перевірка правильності заповнення чеку та його оплата;
- (4) – одержання грошей в касі банку;
- (5) – складання звіту касира.

Об'єктом обліку операцій на банківських рахунках є вільні готівкові кошти підприємства в національній та іноземній валюті, розташовані на рахунках в установах банку.

Операції з надходження коштів на банківські рахунки фіксуються в даних відомості № 2, а операції з витрачанням грошей – у журналі № 2, який надалі містить подібну інформацію відомості № 1 та інформації журналу №1 відповідно.

Усі операції при отриманні та витратах іноземної валюти переоцінюються за діючим курсом НБУ і відображаються в ордері журналу № 2-а, інформація журналу № 2-а щодо рахунку 31 «Рахунки в банках» представляється в перерахунку на іноземну валюту.

Для врахування наявності та руху коштів на поточному рахунку, депонованому в банку, розглянемо рахунок 31 «Рахунки в банку», з точки зору субрахунків:

- 311 – «Поточні рахунки в національній валюті»;
- 312 – «Поточні рахунки в іноземній валюті».

Дебетування субрахунків відображає надходження коштів, а кредит – їх використання.

Для отримання необхідних ідентифікаційних проектів від банку до каси підприємства використовується чек. Відповідна нумерація та назви установи, якій він був виданий, встановлюються на всіх чеках, перелічених у чековій книжці [26, с. 215].

Для отримання в банку ідентифікації підприємства головний бухгалтер вручну заповнює чек. Банк видає виписки з рахунків організації з поточного рахунку, створюючи копії цих записів.

У виписках зазначаються дата операцій та дата попередньої виписки, сума залишків на початок і кінець періоду, кількість поточних рахунків для введення та кореспонденції рахунків, кількість первинних документів, що знаходяться в процесі, та суми, що зараховано та записано з рахунку. До виписки додаються документи (копії), на підставі яких банк здійснює свої операції [35, с. 186].

Виписки, що отримані банком та використовуються на підприємстві, перевіряються таким чином:

- складаються деякі документи та перевіряється законність рахунків;
- перевіряються рахунки, що відповідають кожній операції.

На основі виписки з банку дебетові та кредитові записи цього рахунку вносяться до реєстру документів.

При використанні зовнішньоекономічних операцій відповідно до «Положення про бухгалтерський облік операцій з іноземною валютою», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14.02.1996 р., Рахунок можна відкрити в банку. Цей рахунок враховує гроші в іноземній валюті, але в перерахунку на гривню за курсом НБУ, і в цьому випадку кожна щомісячна операція або кожна операція на цьому рахунку для відповідної візи перераховується відповідно до курсу на поточний день.

Особливістю обліку валютних операцій є те, що запис в бухгалтерських записах бухгалтерських рахунків проводиться так: в чисельнику іноземна валюта, а в знаменнику – в гривнях за курсом НБУ на відповідну дату.

Схема бухгалтерського обліку складається з субрахунків:

- 313 – «Інші банківські рахунки в національній валюті»;
- 314 – «Інші валютні банківські рахунки» відображаються на загальному рахунку, який визначає інші документи для відкриття окремих рахунків.

На рахунку 33 «Інші кошти», на якому на позначці рахунку 31 у банку гроші реєструються у вечірній касі банку або ощадної каси, пошти та бюджетних асигнуваннях, щодо яких звітуються, але які не відображаються у виписки з банку, оскільки в день операції вона є в дорозі.

2.2 Відображення у фінансовій звітності грошового обороту підприємства

Формування фінансової звітності є заключним етапом узагальнення бухгалтерського обліку щодо здійснення грошового обороту підприємства та формування інформації щодо поточного стану та перспектив розвитку підприємства ТОВ «Фармагейт Україна».

На думку Я. Д. Крупки, основним призначення фінансової звітності є формування правдивої та цілісної інформації щодо поточного стану діяльності

підприємства, результатів руху його грошових коштів для формування інформаційної бази прийняття управлінських рішень [40, 336].

Отже, фінансова звітність служить не тільки джерелом для аналізу поточного фінансового стану, а й формує джерельну базу для стратегічного розвитку підприємства ТОВ «Фармагейт Україна».

Звіт про рух грошових коштів має найбільшу цінність для формування управлінських рішень, але водночас, через постійну зміну законодавства та методичних рекомендацій щодо його формування, бухгалтери, або спеціалісти, які його формують, постійно зіштовхуються з проблемою нестачі часу та ресурсів. А тому, це не прямо, а опосередковано може впливати на прийняття стратегічних управлінських рішень та прогнозування діяльності.

Слід відмітити, що зміни проходять в частині форми звітності, а не змісту статей, а тому, бухгалтерам ТОВ «Фармагейт Україна» приходится витрачати багато часу на вивчення змін законодавства, а тому, через суб'єктивний фактор, адже бухгалтери теж люди і теж мають вірогідність вичерпати свій трудовий ресурс, а з погляду на постійну зайнятість, вони мають дуже мало часу на його відновленні, і, як наслідок, можуть припуститись помилок при формуванні звітності.

Але не все в цьому процесі можна розглядати з негативного боку – інновацію являють собою рушійну силу та каталізатор розвитку системи бухгалтерського обліку України відповідно до міжнародних стандартів.

Інформація щодо грошових потоків підприємства формується та відображається не тільки в звіті про рух грошових коштів, а й у балансі (звіті про фінансовий стан, Форма №1) та у примітках (Форма №5).

Звіт про фінансовий стан містить дані щодо грошових коштів та їх еквівалентів, дебіторської заборгованості, довгострокових та поточних зобов'язань, забезпечення майбутніх витрат та платежів.

Відображення грошово-розрахункових операцій у формах звітності, на прикладі даних ТОВ «Фармагейт Україна» представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Відображення грошово-розрахункових операцій у формах звітності, на прикладі даних ТОВ «Фармагейт Україна»

Форми звітності	Перелік статей звітності
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Довгострокова дебіторська заборгованість
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги
	Дебіторська заборгованість за розрахунками
	Інша поточна дебіторська заборгованість
	Грошові кошти та їх еквіваленти
	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги
	Поточні зобов'язання за розрахунками
	Баланс
Звіт про рух грошових коштів	Чистий рух коштів від операційної діяльності
	Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності
	Чистий рух коштів від фінансової діяльності
	Чистий рух коштів за звітний період
Примітки до річної фінансової звітності	Каса
	Поточний рахунок в банку
	Еквіваленти грошових коштів
	Разом
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги
	Інша поточна дебіторська заборгованість
	Разом

Необхідно відмітити, що у примітках детально відображають склад грошових коштів та їх еквівалентів, що відкриває можливості до проведення комплексного аналізу розрахунків у грошовій та немонетарній формах.

Розглянемо детальніше основну форму, що відображає рух грошових коштів підприємства – звіт про рух грошових коштів.

Звіт про рух грошових коштів (форми 3 та №3-н). Організаціям НП (С) БО 1 надано право вибору методу складання цього звіту: прямого або непрямого методу за допомогою форм №3 або №3-н відповідно.

Дані звіту про рух грошових коштів дозволяють отримати наступну інформацію про:

- здатність компанії збільшувати грошовий потік протягом року;
- причини розбіжностей, що виникли між фінансовою звітністю щодо

прибутку (або збитку) підприємства та фактичної наявності грошових коштів;

- здатність компанії погашати борги;
- можливість прогнозувати майбутні надходження та відтоки грошових коштів.

Слід відмітити, що тільки завдяки звіту про рух грошових коштів можна отримати інформації щодо джерел формування грошових коштів та відстежити тенденцію ефективності кожної з видів діяльності.

Тобто, цей звіт дозволяє оцінити правильність управлінських рішень щодо витрачання грошових коштів підприємства.

Що стосується форми 3 «Звіт про рух грошових коштів», то в ній представлено найбільш детальна інформація щодо надходження та витрачання грошових ресурсів підприємства та формується показник чистого грошового потоку підприємства за певний звітний період.

Чистий грошовий потік за звітний період розраховується наступним чином:

$$\Delta \text{ГК} = \Delta \text{ГКОД} + \Delta \text{ГКІД} + \Delta \text{ГКФД}, \quad (2.1)$$

де $\Delta \text{ГК}$ – чистий грошовий потік;

$\Delta \text{ГКОД}$ – грошові кошти від операційної діяльності;

$\Delta \text{ГКІД}$ – грошові кошти від інвестиційної діяльності;

$\Delta \text{ГКФД}$ – грошові кошти від фінансової діяльності [35].

Показник чистого грошового потоку підприємства від інвестиційної діяльності формується на основі зміни статей балансу «Необоротні активи» та статті «Поточні фінансові інвестиції» та четвертого розділу «Необоротні активи та групи вибуття».

Показник чистого грошового потоку підприємства від фінансової діяльності формується на основі зміни статей «Власний капітал» та статей, пов'язаних з фінансовою діяльністю, у розділах балансу: «Забезпечення витрат та подальших платежів», «Довгострокові зобов'язання» та «Поточні пасиви (зобов'язання)».

У частині «Залишок на початок року» відображено залишок грошових

ресурсів на початок року.

У статті «Вплив змін курсів валют на залишок грошей» пояснюється величина збільшення чи зменшення (у дужках) залишку готівки в результаті конвертації іноземної валюти при зміні курсів валют протягом звітного періоду.

У статті «Залишок на кінець року» відображається різниця між сумою грошових надходжень і витрат у статтях «Сальдо на початок року», «Чистий грошовий потік за звітний період» та «Вплив змін у курси валют на баланс».

Розрахований таким чином індекс повинен дорівнювати залишку грошових коштів та їх еквівалентів на кінець звітного періоду.

Примітки до фінансової звітності надають (розкривають) інформацію про:

- 1) склад фондів;
- 2) склад статей «Інші надходження», «Інші платежі» та інших статей, що об'єднують кілька видів грошових потоків;
- 3) операції в безготівковій формі щодо інвестиційної та фінансової діяльності;
- 4) залишок готівкових коштів, доступного для аналізованого суб'єкта господарювання ТОВ «Фармагейт Україна».

Користувачі фінансової звітності організації зацікавлені в тому, як організація генерує і використовує грошові кошти та їх еквіваленти.

Організації відчують потребу в грошових коштах, по суті, за однаковими причин, незважаючи на відмінності в їх основних видах діяльності приносять дохід.

Вони потребують грошових коштів для ведення своїх операцій, здійснення виплат за своїми обов'язками, а також для виплати доходу своїм інвесторам.

Статистична інформація про грошові потоки часто використовується як індикатор величини, термінів і визначеності майбутніх грошових потоків. Вона також корисна при перевірці точності попередніх оцінок майбутніх грошових потоків і при вивченні взаємозв'язку між прибутковістю і чистим грошовим потоком, а також впливу зміни цін.

Звіт про рух грошових коштів показує здатність компанії генерувати

грошові кошти та дає інформацію користувачам для оцінки того, наскільки ефективний її фінансовий менеджмент:

- чи збільшила компанія свої продажі і чи отримала грошові кошти від операційної діяльності;
- чи продає частину своєї власності і чи генерує грошові кошти шляхом інвестиційної діяльності;
- чи взяла нові кредити і отримала грошові кошти від фінансової діяльності.

Розуміти, де були отримані і як витрачені кошти, інвесторам так само важливо, як і оцінювати коефіцієнти ліквідності, рентабельності та інші показники.

Однак для працівників фінансового відділу (бухгалтерії) формування Звіту про рух грошових коштів – це додаткові витрати часу і сил, яких завжди не вистачає.

2.3 Шляхи удосконалення обліку грошового обороту

Стан розвитку сучасної української економіки можна охарактеризувати такими негативними процесами, як платіжна криза, погіршення платоспроможності компаній, великий обсяг боргу підприємств перед партнерами, державою та їх працівниками.

Неефективність менеджменту щодо грошових потоків підприємства є основною причиною даних процесів.

Підприємство може отримати економічний ефект від своєї діяльності, але якщо воно не своєчасно отримує платежі від своїх клієнтів, і як результат, суб'єкт не в змозі погасити навіть ті зобов'язання, які створились у процесі проведення витрат, які пов'язані з очікуваним рівнем доходу.

Отже, такий стан економіки зумовлюють багато факторів:

- світова економічна криза банківського сектору, яка спонукає суб'єктів господарювання брати кредитні ресурси, що може призвести до зменшення оборотності грошових коштів, та знецінення національної валюти.

- зменшення ВВП через світову фінансову кризу, підвищення рівня безробіття, і, відповідно зменшення платоспроможного попиту;
- суб'єктивні фактори впливають через неякісні потоки інформації, які забезпечують управлінський персонал даними щодо поточного стану та розвитку руху грошових ресурсів підприємства, що необхідні їм у процесі прийняття ефективних управлінських рішень;
- недостатня компетентність персоналу з погляду на невміння та неправильність оцінки та аналізу поточних фінансових показників руху грошових коштів підприємства, що робить результати аналізу неефективними, і, як наслідок, не дає можливості правильного формування стратегічних цілей підприємства.

Нераціональне управління грошовими коштами підприємства значно збільшує ризик ймовірності настання банкрутства та необхідності санації.

Отже, об'єктивне вдосконалення методології та організації касового обліку на підприємствах повинно сприяти кращій підтримці ефективних та своєчасних управлінських рішень щодо його раціонального використання в бізнесі.

Невірне визначення теоретичних та практичних основ концепції грошових еквівалентів, які є невід'ємною частиною грошових потоків, призводить до їх відображення в існуючих фінансових інвестиціях у класифікації та з точки зору рахунків.

Однією з причин цього протиріччя є відсутність у законодавстві чітких критеріїв розподілу інвестицій на довгострокові, поточні та подібні до них. Визначення критеріїв класифікації фінансових інвестицій як еквівалентів грошових коштів є одним з основних питань бухгалтерського обліку.

Еквіваленту грошових коштів:

- він має приймати участь в отриманні прибутку;
- він має короткий термін погашення (три місяці або менше);
- він має відповідати вимогам до високоліквідних активів (швидко перетворюватися на гроші);
- він має невеликий (незначний) ризик зміни вартості.

Пропонується виділити їх в окрему групу, щоб узгодити місце грошових еквівалентів у класифікації фінансових інвестицій, що не буде суперечити їх врахуванню в звіті про фінансовий стан, про рух грошових коштів та примітках.

Необхідною умовою підвищення релевантності облікової інформації щодо обліку курсових різниць необхідно сформулювати наступні аналітичні рахунки:

- для обліку грошових коштів в іноземній валюті (доларах США та євро;
- для обліку грошових коштів в іноземній валюті на поточних рахунках (доларах США та євро;
- для обліку грошових коштів в іноземній валюті на інших рахунках (доларах США та євро;
- для обліку грошових коштів в іноземній валюті в дорозі (доларах США та євро;
- для обліку грошових коштів в іноземній валюті з контрагентами;
- для обліку грошових коштів в іноземній валюті з постачальниками.

Отже, для точного відображення об'єкту бухгалтерського обліку в плані рахунків та фінансової звітності необхідною умовою є внесення відповідних змін до плану рахунків для окремих рахунків грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових вкладень.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ ЗА ДАНИМИ ТОВ «ФАРМАГЕЙТ УКРАЇНА»

3.1 Аналіз грошового обороту підприємства

Грошовим оборотом підприємства називають кошти, одержувані від продажу. У торгівлі застосовують термін «товарообіг», що позначає ту кількість грошей, яка прийшла за певний термін: місяць, сезон, рік від продажу товарів.

Оборот підприємства – це загальний обсяг: відвантаженого товару свого виробництва, зроблених робіт і виконаних послуг власними зусиллями; проданого товару; проданих матеріалів, сировини, комплектуючих та ін.

Оборотні кошти підприємства, або грошові обороти підприємства, – це сукупність фондів обігу і виробничих. Оборотної фонди відрізняються від основних тим, що вони функціонують повноцінно у всіх виробничих циклах.

Витрати на них включені в обов'язкові виробничі витрати. Оборотними фондами можуть служити матеріали, сировина, енергія, покупні напівфабрикати і запчастини.

Фонди обігу – це сукупність усіх засобів, які функціонують у сфері обігу: кошти, товар на реалізацію, дебіторська заборгованість і т. Д.

В обіг підприємства включається загальна цінність товарів власного виробництва, які були відвантажені, а також вартість роботи і тих послуг, що були виконані своїми зусиллями.

Крім того, в оборот організації включають також виручку від продажів купленого товару (без ПДВ, акцизів та інших обов'язкових платежів).

Об'ємом відвантажених товарів внутрішнього виробництва в обороті підприємства називають вартість продукції, що вироблена юридичною особою і відвантажена за звітний період або відпущена на продаж.

Обігом підприємства оптової торгівлі є виручка від продажу товару,

придбаного на перепродаж (не рахуючи ПДВ та інших обов'язкових платежів), від послуг посередництва (комісія агентів з вирахуванням податків), цінність відвантаженого (переданого) товару свого виробництва, прибуток від інших видів діяльності (здача в оренду приміщень, обладнання, транспорту і т. п.).

Грошовим оборотом підприємства є сума всіх платежів, готівкових та безготівкових, в конкретний проміжок часу. В його основі лежить товарообіг.

Грошовий оборот підприємства складається з двох частин: перша виникає між компаніями при реалізації продукту, простіше кажучи, це платежі за товар; друга частина грошового обороту підприємства є платежами за всі інші операції, які не пов'язані з товаром (зарплата співробітників, дивіденди, податки тощо.).

Не варто плутати поняття «грошового обороту» з «платіжним оборотом». Коли мова йде про грошовий оборот, маються на увазі операції, пов'язані з готівковим і безготівковим розрахунком. Платіжним же оборотом є сукупність з грошовим інших видів платежів: за допомогою чеків, векселів та ін. Тобто грошовий оборот є частиною всього платіжного обороту.

Аналіз грошових потоків за видами діяльності проводиться згідно з формою №3 «Звіт про рух грошових коштів», який був розроблений на основі МСБО 4 «Звіт про рух грошових коштів».

У цьому звіті представлено інформацію щодо грошового потоку ТОВ «Фармагейт Україна» за звітний період.

Основоположними завданнями аналізу грошового обороту є:

- виявлення тенденцій та закономірностей руху грошових коштів у проєкті;
- своєчасне виявлення та попередження можливих причин погіршення платоспроможності та банкрутства підприємства;
- надання можливих варіантів резервів прискорення обороту.

Звітність ТОВ «Фармагейт Україна» можна охарактеризувати з розбіжністю доходів і витрат в розрізі окремих періодів часу, що має результатом утворення тимчасово великих сум вільних грошових активів. По суті, ці утворення вільних грошей мають характер непродуктивних активів, які з часом втрачають свою вартість через інфляцію та інші причини.

Ефективне управління грошовими потоками забезпечує стабільність та стратегічний розвиток діяльності підприємства.

Аналізуючи грошові потоки підприємства можна провести оцінку джерел їх формування та дати рекомендації щодо їх використання, наприклад, для здійснення інвестиційної діяльності

Аналізуючи грошові потоки підприємства, необхідною мовою для формування висновків за поточний рік та співставлення даних з минулими роками є аналіз доходів та витрат в розрізі видів діяльності.

Розглянемо зміст Звіту про рух грошових коштів і методів аналізу грошових потоків ТОВ «Фармагейт Україна» за 2019 - 2020р.р. (табл. 3.1; 3.2).

Таблиця 3.1

Склад і структура грошових коштів ТОВ «Фармагейт Україна»

Елементи грошових коштів	2019 рік		2020 рік		Відхилення, тис. грн.
	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн	%	
Каса	25,0	4,4	35,0	2,1	+10,0
Розрахунковий рахунок	280,4	49,6	1150,0	69,1	+869,6
Валютний рахунок	260,0	46,0	480,0	28,8	+220,0
Депозити, разом:	-	-	-	-	-
з них в доларах США	-	-	-	-	-
в євро	-	-	-	-	-
акредитиви	-	-	-	-	-
Інші грошові кошти	-	-	-	-	-
Разом	565,4	100,0	1665,0	100,0	+1099,6

Склад і структура готівки свідчить про те, що кошти в ТОВ «Фармагейт Україна» зосереджені на поточному рахунку та в касі ТОВ «Фармагейт Україна», є також рахунок в іноземній валюті, депозитів немає.

Аналіз складу та структури грошових потоків ТОВ «Фармагейт Україна» представлений у таблиці. 3.2.

Таблиця 3.2

Склад і структура грошових потоків діяльності ТОВ «Фармагейт Україна»

Стаття	2019 рік		2020 рік		Відхилення	
	сума, тис. грн	%	сума, тис. грн	%	тис. грн.	%
<i>Надходження грошових коштів, всього:</i>	4987	100	6950	100	1963	39,3
Від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4987	100	6000	86,3	1013	20,3
Надходження авансів від покупців і замовників	-	-	750	10,8	750	100
Надходження від повернення авансів	-	-	200	2,9	200	100
<i>Витрачання грошових коштів, всього:</i>	4954	100	6800	100	1846	37,3
На оплату товарів, робіт, послуг	4604	93,0	5675	83,5	1071	23,3
На оплату праці	195	3,9	201	3,0	6	3,1
На соціальні заходи	96	1,9	105	1,5	9	9,3
На оплату зобов'язань з податків і зборів	53	1,1	103	1,5	50	9,4
Інші витрачання	6	0,1	245	3,6	239	39,8
Викуп власних акцій	-	-	360	5,3	360	100
Фінансові інвестиції	-	-	111	1,6	111	100
<i>Чистий рух грошових коштів</i>	33	x	150	x	117	x

За отриманими результатами аналізу можна констатувати, що грошові потоки аналізованого підприємства ТОВ «Фармагейт Україна» та їх розподіл зумовлені специфікою діяльності аналізованого суб'єкта господарювання, а основним каталізатором їх змін, крім діяльності управлінського персоналу є сучасні зрушення в економіці, зокрема світова економічна криза зумовлена карантинними обмеженнями, які не всі підприємства в змозі подолати за залишитись на плаву.

Організація грошових потоків, що відображає специфіку господарської діяльності підприємства і вплив всіляких чинників, грає велику роль в ефективному управлінні фінансами підприємства. Для вибору оптимальної форми організації потоків грошових коштів першочергового значення набуває аналіз

чинників, що визначають їх кількісні та часові параметри.

3.2 Особливості та методика проведення аудиту грошового обороту на підприємстві

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»: аудит – це перевірка державних форм щодо бухгалтерського обліку, первинних документів та іншої інформації, пов’язаної з фінансово-господарською діяльністю суб’єктів господарювання, для визначення точності та повноти звітності та відповідності їх чинному законодавству та чинним стандартам.

Процедури контролю та аудиту застосовують систематичні прийоми, тому вони характеризуються функціями, які вони виконують у процесі контролю та аудиту. Кожен методологічний прийом у системі фінансово-економічного контролю передбачає використання певних процедур контролю (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Прийоми та способи аудиту грошового обороту

За призначенням контрольні та аудиторські процедури при застосуванні методів контролю можна поділити на: організаційні, моделювальні, організаційні, аналітичні, арифметичні, логічні, порівняльні тощо.

Метою регуляторного прийому є вибір експертів, тобто: виконання контрольних функцій, реєстрація нормативно-розпорядчих документів (наказів, інструкцій, графіків тощо), створення об'єктів та вибір методу контролю.

Побудова організаційно-інформаційних моделей об'єктів управління, що дозволяють вдосконалити контроль за часом та якісними характеристиками за допомогою комп'ютерних технологій, є моделюванням методів аудиту грошових коштів та їх еквівалентів.

Аналітичні прийоми – це розподіл контролю на складові елементи та їх вивчення за допомогою спеціальних прийомів.

Методи розрахунку застосовуються для вивчення надійності кількісних та вартісних показників господарських операцій, для обчислення узагальнених показників, що характеризують контрольну складову (показники ефективності, виконання плану продажів тощо).

Обчислювальні методи використовуються для перевірки кількісних властивостей контролів. До них належать – визначення вартості товарів за ринковими цінами, перевірка правильності розрахунку заробітної плати робітників і службовців, розрахункові відносини тощо. Крім того, вони використовуються в інвентаризації, дослідженнях документів, економічному аналізі, статистичних розрахунках, економіко-математичних методах та інших методах контролю.

Логічний – залежить від застосування логічних прийомів у процесі управління. Він використовується разом з іншими процедурами контролю та аудиту (наприклад, при вивченні документів, економіко-математичних рахунків, економічному аналізі).

Порівняльний – передбачає порівняння та подання об'єкта із затвердженими аналоговими зразками, правила визначення відхилень від нього. Слід зазначити, що причини відхилень досліджуються за допомогою інших процедур контролю та

аудиту.

Порівняльні процедури широко використовуються з іншими методами контролю, але вони відіграють особливо важливу роль у вивченні документації.

У процесі аудиту грошових потоків необхідно вирішити такі основні завдання:

1) ознайомлення з умовами зберігання готівки та інших грошових документів;

2) вивчення фактичного порядку документування процесів прийому та розпорядження коштами, ведення касової книги та книги обліку касових операцій;

3) Доведення достовірності та законності операцій при отриманні коштів та їх вирахуванні з банківських рахунків та обґрунтованості їх відображення.

Аудитору, починаючи вивчати касові операції, рекомендується отримати найбільш повну інформацію про внутрішній контроль у цій галузі бухгалтерського обліку.

ТОВ «Фармагейт Україна» дотримується касової дисципліни та бухгалтерією підприємства чітко контролюються операції з готівкою та різні платежі з чеків компанії та інших рахунків.

Важливим способом отримання даних є перегляд заздалегідь підготовлених питань, зокрема таких:

- чи погоджена матеріальна відповідальність касира;
- чи створені умови для забезпечення збереження коштів;
- чи повністю заповнюються дані, що містяться в касових документах;
- чи проводились раптові перевірки касових апаратів;
- як дотримуватися встановленого грошового ліміту;
- чи перевірено відповідність банківських операцій угодам.

У програмі аудиту перелічені ці пункти, а також час, який слід витратити на кожну область аудиту або весь аудит.

Аудитор може використовувати результати внутрішнього контролю, якщо перевірені касові залишки не викликають недовіри та визначають недостатність

записів. У цьому випадку вивчення цих питань дозволить аудитору сформулювати висновок про стан грошових операцій в досліджуваній організації, виявити вузькі місця в організації їх рахунків та можливі сфери порушень та помилок.

Для прикладу наведемо можливі порушення в обліку операцій з грошовими коштами в касі (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Типові порушення в операціях з грошовими коштами

№ п/п	Можливе порушення	Характеристика порушення
1	Пряме розкрадання грошових коштів	1) невинуватений пряме розкрадання коштів; 2) викрадення коштів, замаскованих під квитанції посадових, бухгалтерів та інших працівників підприємства.
2	Не оприбуткування та присвоєння грошових коштів, що надійшли	1) Неперерахування та розтрата готівки, отриманої від банку. 2) витрачання коштів, отримані від різних фізичних та юридичних осіб на підставі доходів;
3	Надлишкове списання грошей по касі	1) повторне використання тих самих документів для зняття грошей у касі; 2) надмірне списання коштів у касах шляхом неправильного підрахунку результатів у касових документах та звітах касирів; 3) надмірне списання коштів у касах без підстав або на підставі фальшивих документів; 4) Надмірне списання коштів у касах шляхом фальсифікації законно оформлених документів при одночасному збільшенні суми списань.
4	Присвоєння сум, нарахованих різним особам та організаціям	1) привласнення заробітної плати та коштів, виплачених з інших причин; 2) Виділення коштів іншим установам.
5	Розрахунки готівкою за товари, послуги, що надаються без використання реєстраторів	1) реєстратори розрахункових операцій не використовуються; 2) незафіксовані розрахункові операції з податковими органами.
6	Неправильне подання касових операцій у синтетичних бухгалтерських записах	1) неправильне складання бухгалтерських записів; 2) неправильне виділення залишків; 3) Невідповідність записів у записах записам касової книги, звітів та документів касира.

Тому під час аудиту грошових коштів та їх еквівалентів рекомендується використовувати систематичні методи перевірки відповідності касових операцій чинним нормативним актам Національного банку України.

Крім того, залежно від здійснення комерційних операцій та областей аудиту застосовується ряд інших методів та прийомів, включаючи порівняння, арифметичні розрахунки та всебічні перевірки.

Докази, зібрані щодо виявлених порушень в обліку грошових коштів та їх еквівалентів, відображаються в робочих документах аудитора і використовуються для підведення підсумків аудиту та складання підсумкових документів.

3.3 Шляхи удосконалення управління грошовим оборотом на підприємстві

Ефективна грошова система є основою дохідного та видаткового циклу як державної економіки на макрорівні, так і корпоративної економіки на мікрорівні.

На мікрорівні поняття «гроші» замінено відповідним терміном «готівка».

Взаємозв'язок між ними пояснюється з точки зору правового підходу (гроші включають лише готівку, тоді як готівка включає ще й безготівкові гроші), економічного підходу (гроші та готівка є синонімами) та підходу щодо безпеки (порушення економічної безпеки підприємства може наблизити його до банкрутства).

В економічній літературі обґрунтовується необхідність аналізу грошових потоків через обмеженість грошових ресурсів на підприємствах, нестабільне фінансове становище багатьох підприємств, ризик втрати платоспроможності, наявну необхідність підвищення ефективності управління грошовими потоками та інші фактори.

Забезпечуючи прибуткову діяльність підприємств, менеджери управляють грошовими потоками. Грошові активи є основою всіх сфер діяльності підприємства, адже вони опосередковують кругообіг капіталу на всіх етапах, підвищують ліквідність і платоспроможність і забезпечують фінансову стійкість

підприємства. Платоспроможність та ліквідність безпосередньо залежать від здатності компанії своєчасно та належним чином генерувати грошові потоки. Все це вимагає запровадження комплексної системи прогнозування, планування та контролю грошових потоків. В умовах фінансових криз та карантинних обмежень управління грошовими потоками є дуже важливим для бізнесу.

Управління грошовими потоками підприємства є важливим елементом в організації його фінансово-господарської діяльності. Також управління грошовими потоками підприємства є необхідною функціональною стратегією, а його успіх є запорукою високих результатів бізнесу, конкурентоспроможності та динамічного розвитку підприємства.

Управління грошовими потоками є одним із найважливіших секторів фінансової роботи організації, а ефективність організації залежить як від поточних результатів операцій, так і від майбутніх темпів розвитку суб'єкта господарювання [9, с. 247].

Метою ефективного управління грошовими потоками будь-якого підприємства є забезпечення фінансово-економічного балансу шляхом коригування та збалансування суми грошових доходів та витрат підприємства.

В умовах кризи своєчасний моніторинг фінансового стану компанії та швидка реакція на конкретні негативні показники відіграють важливу роль у отриманні бажаного економічного результату, саме тому внутрішня інформація про фінансовий стан повинна бути одним із важливих елементів управління грошовими потоками.

Процес управління грошовим потоком підприємства повинен проходити в рамках економічної політики підприємства і бути одним із важливих інструментів досягнення головної мети підприємницької діяльності – підвищення добробуту власників капіталу за рахунок збільшення прибутку та ринкової вартості.

Рациональне управління грошовими потоками підприємства є важливим елементом у процесі збільшення оборотності його капіталу. Таким чином, прибутковість підприємства безпосередньо взаємодіє із системою управління грошовими потоками.

Система управління грошовими потоками в організації повинна впроваджуватися на певних етапах управління (рис. 3.2).

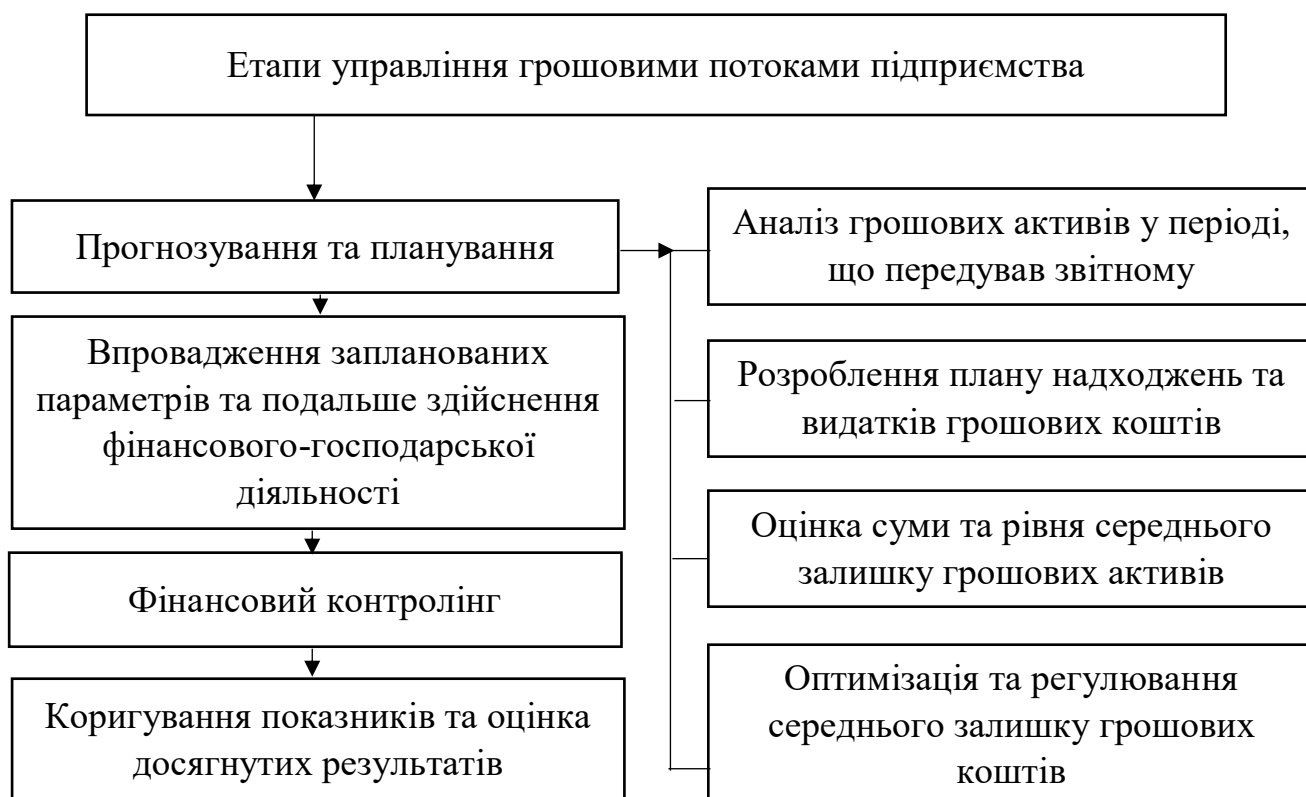

Рис. 3.2. Система управління грошовими потоками підприємства

Відповідно до результатів аналізу рис. 3.2, слід зазначити, що планування та прогнозування грошових потоків є двома складовими прогнозування та внутрішнього фінансового планування на підприємстві, і, як наслідок, вони узгодженість прогнозованих грошових потоків з потребами фінансової підтримки господарських операцій в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності [10, с. 416].

На цьому етапі важливо зробити критичний аналіз періоду, що передує звітному. Цей аналіз дозволить оцінити розмір та рівень середнього залишку грошових активів підприємства, а також визначити ефективність використання коштів з точки зору ліквідності підприємства та його здатності своєчасно розраховуватись із зобов'язаннями [2, с. 332].

Головним завданням етапу прогнозування та планування є подання

ефективного плану доходів і витрат підприємства в контексті окремих складових його господарської діяльності, забезпечення стабільної платоспроможності.

Наступним етапом є впровадження запланованих стандартів та подальше здійснення фінансово-господарської діяльності. На цьому етапі доцільно: представити цінову шкалу для товарного асортименту підприємства; розробити ключові аспекти розрахунків з клієнтами проекту; розробити та впровадити методи залучення додаткових фінансових ресурсів для реалізації проекту; розробити та впровадити заходи, спрямовані на мобілізацію фінансових ресурсів як із внутрішніх, так і із зовнішніх джерел.

Фінансовий контроль включає створення систем моніторингу грошових активів, контроль виконання планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства та дотримання встановлених величин. Реалізація цього етапу включає своєчасне виявлення відхилень в обсязі та термінах формування вхідних та вихідних грошових потоків від значень показника; локалізацію виявлених відхилень та аналіз причин їх утворення; своєчасне повідомлення фінансового менеджера про виявлене відхилення; демонстрацію та представлення варіантів обліку відхилень у подальших управлінських рішеннях щодо управління грошовими потоками організації [10, с. 423].

Аналізуючи рух грошей, варто зазначити, що навіть у короткостроковій перспективі цілі можуть бути неправильними. Ось чому важливими аспектами системи управління грошовими потоками в організації є коригування показників та оцінка досягнутих результатів.

Щоб внести корективи, фінансові менеджери можуть переглянути цілі (прогнозні та заплановані) щодо формування грошових потоків організації; відкласти початок процесу формування початкових грошових потоків шляхом реструктуризації боргу [10, с. 425].

Планування грошових потоків базується на касових рахунках, які збільшують оборотність активів та капіталу, забезпечують фінансову стійкість, надають прогнозну інформацію про розвиток та сприяють своєчасним виплатам фінансовим партнерам на внутрішньому та зовнішньому ринках. Отже, грошові

потоки пов'язані з ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою здатністю організацій ефективно вести бізнес [6].

Поліпшення грошового потоку підприємства залежить від балансу позитивних та негативних грошових потоків. Відсутність такого балансу призводить до формування дефіциту та надлишку грошових потоків, що негативно позначається на діяльності підприємства.

Негативні наслідки дефіциту грошових потоків підприємства проявляються у зменшенні ліквідності та платоспроможності підприємства, що призводить до збільшення кредиторської заборгованості, збільшення тривалості фінансового циклу підприємства та зменшення ефективності використання капіталу.

Негативні наслідки надлишкового грошового потоку в основному проявляються в тому, що безготівкові готівкові кошти породжують значні альтернативні витрати: реальна вартість вільних грошей тимчасово втрачається, а інфляція сповільнює темпи обороту капіталу [9, с. 246].

Таким чином, оптимізація грошових потоків – це процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей господарської діяльності. Результати поліпшення руху грошових коштів відображаються в системі планів формування та використання грошових коштів у майбутньому.

Сучасні проблеми, що виникають під час управління грошовими потоками підприємств в умовах кризи, доцільно узагальнити наступним чином:

- не існує різниці між управлінням грошовими потоками з точки зору операційної, фінансової та інвестиційної діяльності;
- наявний низький рівень застосування сучасних інформаційних технологій у процесах управління грошовими потоками;
- існує місце недотримання гнучкого планування грошових потоків;
- наявна відсутність чітко визначеного процесу розробки фінансових планів;
- низька ефективність використання грошових засобів в результаті зовнішньоекономічної діяльності підприємства;

- відмова від розподілу коштів на реальні та фінансові інвестиції;
- нераціональне встановлення періодів і методів планування;
- помилки в бухгалтерських документах тощо.

Ефективне управління грошовими потоками веде до фінансової гнучкості підприємства, тобто збалансування внутрішнього та зовнішнього потоку коштів, збільшення обсягу продажів, оптимізації витрат шляхом правильного перерозподілу ресурсів, залучення позик на вигідних умовах, а також підвищення платоспроможності підприємства .

Для підвищення ефективності управління грошовими потоками важливо дотримуватися наступних рекомендацій:

- узгодження стратегічних цілей організації з її фінансовими можливостями;
- планування довгострокових та короткострокових шляхів розвитку;
- забезпечення максимізації грошових потоків та їх ефективного фінансування;
- постійний контроль за розподілом коштів;
- створення резервних джерел фінансування;
- підвищити рівень інвестицій в об'єкт.

Таким чином, основним завданням підвищення ефективності управління грошовими потоками є забезпечення платоспроможності підприємства. Одним з найбільш перспективних досліджень у цій галузі є дослідження проблем економічних втрат, які можуть виникнути в процесі неефективного управління грошовими потоками.

ВИСНОВКИ

В результаті вивчення джерел літератури, нормативно-правових та інших документів, а також даних щодо бухгалтерського обліку грошового обороту підприємства за даними ТОВ «Фармагейт Україна» можна зробити наступні висновки.

Грошовий обіг – являється результатом процесів, що відбуваються на підприємстві та має вплив на його ефективний розвиток.

Найбільш повно охарактеризувати поняття грошового обороту можна з допомогою функції, які він виконує – рух капіталу на підприємстві та забезпечення його сталого розвитку.

Грошовий оборот складається з двох форм: безготівкової та готівкової – це сума всіх грошових потоків між ТОВ «Фармагейт Україна» та її контрагентами, урядом, кредитними спілками, страховими компаніями, працівниками, що формуються в процесі платежів діяльності, і їх функцією розглядається як платіжний засіб та засіб обороту.

Необхідність дослідження грошового потоку підприємства в розрізі його складових елементів призвела до концепції «грошового потоку» та методів його розрахунку та оцінки, а також змін у підходах бізнес-планування на підприємстві.

Облік готівкових, розрахунково-платіжних операцій важливий для правильної організації грошового обігу, розрахунків та кредитування в національній економіці, для зміцнення платіжної дисципліни та використання фінансових ресурсів.

Облік готівкових, валютних, розрахунково-кредитних операцій має виконувати функції забезпечення контролю за виплатами, за отриманням, витрачанням та розподілом грошей; правильним та своєчасним обліком валютних потоків у касах, банківських установах, розрахунково-кредитних операціях; своєчасною перевіркою даних підприємства; регулярний моніторинг стану розрахунків з банком, з бюджетом, контрагентами, клієнтами, різними боржниками, кредиторами та інвесторами, та забезпечувати вжиття заходів щодо

зменшення боргу.

Для компанії важливо дотримуватися системи бухгалтерського обліку рахунків. Це дозволить уникнути штрафних санкцій та суперечок. Для досягнення цієї мети компанія повинна постійно здійснювати контроль, і використовувати такі важелі, що забезпечують дотримання принципу максимальної ефективності та досягнення максимальних результатів.

Найуспішнішим кроком у цьому напрямку буде створення служби внутрішнього аудиту. Цей відділ повинен здійснювати контроль за фінансово-господарською діяльністю та надавати інформаційних контент, який включає в себе результати контролю керівному апарату підприємства.

Звіти про рух грошових коштів є ефективним засобом управління та моніторингу використання та руху коштів, а також стану розрахунків, отриманих в результаті різних видів діяльності.

За отриманими результатами аналізу можна констатувати, що грошові потоки аналізованого підприємства ТОВ «Фармагейт Україна» та їх розподіл зумовлені специфікою діяльності аналізованого суб'єкта господарювання, а основним каталізатором їх змін, крім діяльності управлінського персоналу є сучасні зрушення в економіці, зокрема світова економічна криза зумовлена карантинними обмеженнями, які не всі підприємства в змозі подолати за залишитись на плаву.

Основні грошові надходження – це надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Основні витрати – пов'язані з оплатою товарів (робіт і послуг), заробітної плати, платежів соціального страхування та ін.

Отже, можливо, що усі вищезазначені пропозиції можуть бути використані для вдосконалення обліку грошових коштів та їх еквівалентів на практиці ТОВ «Фармагейт Україна» та проведення аналізованим підприємством ефективної політики щодо управління грошовими потоками та збільшення економічного ефекту від діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999р. №966-XIV. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 01.06.2021).
2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 року N 959-XII. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 01.06.2021).
3. Про порядок виконання розрахунків в іноземній валюті : Закон України від 23 вересня 1994 № 185/94-ВР. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 04.06.2021).
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. Бібліотека головбуха. 2009. № 3 (101). С. 15-192.
5. Інструкція про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України. затверджена постановою Правління НБУ від 19.02.2001 р. № 69 зі змінами і доповненнями.
6. Інструкції про затвердження операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України. Постанова Правління Національного банку України від 17 листопада 2004 року N 555.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 03.06.2021).
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення 04.06.2021).
9. Міжнародний стандарт контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видана Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAS), Аудиторська палата України, переклад. з англ. мови

видавництво «Фенікс. Київ: Фенікс, 2010. 852 с.

10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291. Бухгалтерський облік і аудит 2000. №1.

11. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України, затверджене ухвалою Правління НБУ від 15.12.2005 р. № 637, зареєстроване в Міністерстві юстиції 13.01.2005 р. під № 40/10320.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 04.06.2021).

13. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> (дата звернення 01.06.2021).

14. Постанова Правління Національного Банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою» від 06 червня 2013р. №210 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1109-13> (дата звернення 01.06.2021).

15. Постанова Правління Національного Банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15. грудня 2004р. №637. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>(дата звернення 03.06.2021).

16. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.

17. Банківські операції : підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренєва; за ред. В. І. Міщенка, Н. Г. Слав'янської. К. : Знання, 2006. 727 с.

18. Бонарев В.В. Теоретичні основи аналізу грошових потоків підприємства. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2010. С. 115-121.

19. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М., Мозгова Н.В. та ін. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності: монографія. Одеса, 2012. 292 с.

20. Гриценко Л.Л., Дейнека О.В., Боярко І.М. Фінанси підприємств: практикум : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 285 с.
21. Гроші та кредит: підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М. І. Савлука. К. : КНЕУ, 2008. 744 с.
22. Гроші та кредит : підручник / за ред. проф. Б. С. Івасіва. К. : КНЕУ, 1999. 404 с.
23. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях: навч. посіб. / за ред. Б.Л. Луціва. Тернопіль : Картбланш, 2000. 225 с.
24. Єрешко Ю.О. Економічна сутність грошового потоку підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2014. URL: <http://economy.kpi.ua/uk/node/161> (дата звернення 01.06.2021).
25. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік в Україні. К.: А.С.К., 2002. 419 с.
26. Іванов М.М. Операційний менеджмент: Навчальний посібник. К.: 2012. 368 с.
27. Литвинчук Т. В. Грошові потоки в системі управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6. С.86-90
28. Лишиленко А. В. Бухгалтерский учет : учебник. К. : ЦУЛ, 2011. 736 с.
29. Лоханова Н.О. Проблемні питання обліку фінансових інструментів відповідно до вимог П(С)БО І МСФЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. С. 163-166.
30. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит». Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с.
31. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. К. : КНТЕУ, 2014. 536 с.
32. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 1. С. 245-249.
33. Немченко В.В. Аудит. (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) / за ред. проф. Немченко В. В., Редько О.

Ю., Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 540 с.

34. Крупка Я.Д., Задорожний, Н. В. Гудзь та ін. Бухгалтерський облік : підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с.

35. Коваленко Н. Управління грошовими потоками українських підприємств у сучасних умовах господарювання. *Економічний аналіз*. 2011. Випуск 8, Частина 2. С. 200-203.

36. Кузьмінський Ю. Оцінка впровадження інформаційних технологій у бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. № 7. С. 27-31.

37. Огійчук М.Ф., Утенкова К.О. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. К.: Алерта, 2016. 304 с.

38. Омельченко Л.С. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Маріуполь : ПДТУ, 2016. 235 с.

39. Пилипенко І.І., Пантелеєв В.П., Шевчук В.О. та ін. Облік, контроль та аналіз: навч. посібник / за ред. В.П. Пантелеєва. К.: Бізнес Медіа Колсалтинг, 2011. 368 с.

40. Поддєрьогін. А. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2005. 535 с.

41. Пропадчук М.А. До методики складання Звіту про рух грошових коштів. *Економіка АПК*. 2017. №2 С.64-69.

42. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2013. 688 с.

43. Стащук О.В., Хандучка А.М. Грошові потоки на підприємстві: суть та необхідність управління. *Молодий вчений*. 2014.

44. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навчальний посібник. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2016. 663 с.

45. Фінансовий облік: підруч. Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь та ін. 4 – те вид. доп. і перероб. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.